

Nemunas

Nr. 29
(347-788)

2011 m.
rugšėjo 8-14 d.

Kaina 2,50 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

„Vario apžavai“. Iš jubiliejinės Romualdo RAKAUSKO fotografijų parodos.

Kauno Laiptai

3-8 p.

Proza — Aldona RUSECKAITĖ

Poezija — Vidmantas ELMIŠKIS
Valdemaras KUKULAS

Kūrybinė drąsa
ir baimė

Donaldas KAJOKAS

Teisingiau
ir gražiau
nei gyvenimas...

Aušra KAZILIŪNAITĖ

Etažerė

Tomas PABEDINSKAS

Fotografo
šunys

Gediminas JANKAUSKAS

Rudenio
gėrybių laukiant

2 p.

Lina STANKEVIČIŪTĖ

Čikagoje –
ovacijos „Grafui
Liuksemburgui“

10 p.

9 770 134 3140 07

Tomas PABEDINSKAS

Jei nebijoje žvelgti toliau išprastos kasdienybės ir išskaidyti parduotuvėjų vitrinose įreminčios tobulo gyvenimo iliuzijos, eidami Laisvės alėja, stabtelkite prie Kauno valstybinio dramos teatro. Čia iki rugpjūčio 12 d. eksponuojamos Donato Stankevičiaus fotografijos iš projekto „Niekieno šuo“ (angl. – „Nobody's Dog“). Jeigu paroda apžiūrėsite atidžiau, jūs žvilgsnis būtinai sutiks jaunojo fotografo gyvūnų globos namuose įamžintų benamų šunų akis. Tada įsitikinsite, kad autorius įtaigia vizualinię savo darbu kalba žiūrovui perteikia žinią, kuri svarbesnė už svarstyklas apie fotografiją kaip „meną“.

D. Stankevičius prisimena, kad projektas „Niekieno šuo“ prasidėjo kiek neįprastai – ne nuo jo paties iš anksto apsibrėžtos kūrybinės idėjos, bet dėl kasdienio gyvenimo atsitiktumo. Fotografuoti seriją apie benamius šunis autorius pradėjo tuomet, kai save namų kieme rado kalytę su ką tik gimusiais šešiaisiais šuniukais. Fotografas ne tik parūpino benamiams prieglobstį gyvūnų globos namuose, bet ir toliau ten lankėsi domédamasis jų likimu. Šių vizitų metu ir buvo sukurti parodoje eksponuojami darbai.

Autorius teigia, kad fotografijų serija apie laikiną prieglobstį radusius šunis – tik dalis benamiamas keturkojams skirto projekto. D. Stankevičius žada jį ištesti fotografijose įamžindamas tolesnį nelaimėlių likimą – jų „adaptacinių periodą“ pas naujus šeimininkus, kurie įstatymu nėra įpareigoti rūpintis iš prieglaudos pažintu gyvūnu ir gali jį paleisti atgal į gatvę. Fotografas savo darbais planuoja papasakoti ir apie tuos šunis, kurie lieka gyventi pas naujus šeimininkus, be to, įamžinti benamius keturkojus miestuose, kuriuose apskritai nėra benamų gyvūnų prieglaudų.

Tačiau fotografijų serija „Niekieno šuo“ nėra tik apie keturkojus žmogaus draugus. „Nereikia į šiuos gyvūnus žiūrėti tiki kaip į šunis. Tai gali būti kas, ką išmetame, kai pabesta ar atsiranda kas nors geresnio. Tai vis – mes“, – aiškina D. Stankevičius. Šia prasme jo darbus labiausiai tiktu apibūdinti kaip socialinę fotografiją. Nors socialinės fotografijos sąvoka šiandien ypač madinga ir vartojama gana skirtingiemis darbams charakterizuoti, iš tiesų ji gime dar XIX a., kaip tik tuomet, kai fotoaparatas buvo pasitelktas ne kūrybai, bet siekiant atkreipti dėmesį į konkretias visuomenės gyvenimo problemas. D. Stankevičius taip pat aiškiai apibrežia savo socialinę nuostatą: „Esame atsakingi už tuos, kuriuos prisijaukiname“, – teigia jis.

Šią mintį autorius ne mažiau aiškiai perteikia ir vaizdine fotografijų kalba. Nuotraukos, kaip dažniausiai atsitinga, nepalyginamai įtaigsnės

Fotografo šunys

Donato STANKEVIČIAUS nuotraukos

už žodžius. Kalba įvardija abstrakčią mintį, o fotografija fiksuoja konkrečią tikrovę, kurią sunku likti abejingam. D. Stankevičiaus darbai dar kartą patvirtina nenuojaus tiesą, kad kai nors fotograuodami pasakome, jog tai viena ar kita prasme yra svarbu. Nufotografuoti – tai tarsi parodys iš kai nors pirsu. Šiuo atveju užfiksuouti kadrai surūpeliuojant akistatą su „nepatogia“ tikrove ir paliečia skaudžias išdavystės, atskirties, nesaugumo patirtis, kurias tenka išgyventi ne tik gyvūnamis, bet ir daugeliui mūsų.

Kita vertus, autorius ne tik parodo benamius šunų gyvenimą prieglaudoje, bet ir apvalo vaizdus nuo „banalumo“ konotacijų, kuriomis seniai apaugo, atrodytų, jau išeksploatuota naminių gyvūnų fotografija. Nuo minėtų asociacijų D. Stankevičius sėkmėmis atsiribojo, pasirinkdamas nespalvotą fotografiją, kurioje natūralios šviesos žaismas sukūrė ilgesinį, tačiau ne sentimentalų nuotaiką. Dėl jūsės susilejė keturkojų siluetų tampa vaizdinėmis metaforomis, subtiliai ir neįkyriai kalbančiomis

apie gyvenimą be vietas, keturkojų likimo neapibréžtamą. Pasakojimą autorius plėtoja derindamas įvairaus pobūdžio vaizdus: stambiu planu užfiksuočius šunų snukučius keičia bendresni prieglaudos interjero planai, o ant stenos sukabintų pavadelių ir antisnukų nuotraukų virsta iškalbingu išsiskyrimo ir praradimo vaizdiniu.

Serijos „Niekieno šuo“ fotografijos nekelia švelnios užuojaus, kuria yra linkę mėgautis daugelis gyvūnų „mylėtojų“, žvelgdami į mielų keturkojų atvaizdus. D. Stankevičiaus darbai taip pat nesuteikia galimybės tiesiog pasigérēti išraiškinga ir įvairomis prasmėmis kokybiška fotografija. Savo kūriniaus autorius kreipiasi į žiūrovą, keldamas kiekvieno mūsų atsakomybės ir apsistrendimo klausimą. Jo fotografijų vaizdinė kalba primena paprastus iš todėl tartum kiekvienam žiūrovui asmeniškai skirtus autoriaus žodžius, kuriais jis pristatė savo projekta šių metų tarptautiniame fotografijos festivalyje „Kaunas Photo“: „Jūs galite prigausti vieną šunį.“

Romualdo Rakausko „Variaus apžavai“ – Anykščių koplyčioje

Jubiliejinė ką tik 70-metį pasitikusio žurnalisto ir fotomenininko, Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijos laureato Romualdo Rakausko fotoparoda „Variaus apžavai“ nuo rugpjūčio 24 d. iki rugpjūčio pabaigos eksponuojama Anykščių koplyčioje–kamerinių menų centre (Vilniaus g. 36). Rugpjūčio 9 dieną, penktadienį, 17 val. čia rengiamas susitikimas su parodos autoriumi.

Kas gi tas Variaus ir kuo jis apžavėjo fotografijų meistrą? Gimės neramiai 1941-ųjų vasarą Žemaitijoje, augės Anykščių krašte, o paskui nusėdės gyventi ir dirbti Kaune, prieš ketvirtį amžiaus R. Rakauskas įsigijo seną sodybą Niūronyse, prie Variaus – pašlaptingo upelio, kuris plukdo vandenius pro rašytojo Jono Biliūno tėvkę į Šventąją.

Kaskart palikę Kauną ir grįžęs namo, į Niūronis, jau daug metų jis bent vieną dieną stengiasi praleisti visiškai vienas, nesutikdamas kito žmogaus, nepratardamas žo-

džio, tik mintyse Varių tekalbindamas, o dabar vis dažniau jis su fotoaparatu pasveikindamas. Čia, Variaus upelio pakrantėse, net po didžiuoju jo paties sodybą ženklinančiu beržu ir prie keturių kamienų ažuolo, buvo užfiksuoti patys gražiausių fotoalbumo „Pavasario mergaitės“ kadrai. Čia, sodyboje prie Variaus, trejus metus svečiavosi ir, nesivaržydami savo nuogumo, jaunaviškai šėliojo „Laimingieji“ – seimą sukūrusi jaunuolių pora, tapusi taip pavadinto jo nuotrauką ciklo herojais. Kaskart prie Variaus fotomenininko atmintyje išskyla čia sugauti gražiausiai rakursai, išgyventos malonios kūrybinės akimirkos.

Vidurvasarij, kai saulės atokaitoje perkaite senas namas skardinių stogu tiesiog tvoski karščiu, menininkui jaukiausiai slėptis Variaus daubos pavėsyje. Čia jis gali išristi į seklu, bet nesušylantį upelį, basomis pasivaikščioti apsamanojusių virtusių medžių kamienais, iškvepti gaivaus ir drėgno miško oro – ir apžavėtas patirti sustojusio laiko laimę. Pasisémės iš nusekusio Variaus „auksinio“ – iš tiesų sodriai

gelsvos spalvos vandens, prikabinęs porą kibirų prie naščių, vienas žymiausių XX–XXI amžių sandūros Lietuvos fotomenininkų neretai tiesiog kantrai mina taką į statų šlaitą, kai jam reikia palieti nesenai pasodintus vaismedžius ar pagirdyti žirnių lyves.

Užtat po kelių dienų sodyboje ant Variaus kranto žvalus, kupinas staiga gimusiu naujų minčių, menininkas noriai atsiveikina su upeliu, nes kelias dienas Kaune jis bus susikaupęs ir energingas. Kol padarys, ką sumanęs, kol vėl ims ilgėti Variaus ir nuvargęs skubės pasveikinti jam šventą tapusią Anykščių žemę.

Keturios dešimtys nuotraukų iš „Variaus apžavų“, dabar eksponuojamų Anykščiuose, yra tik dalis R. Rakausko sukaupto ciklo, kuris jau gula į spaudai ruošiamą taip pavadintą naują jo albumą.

Tautydoras KONTRIMAVICIUS,
A. Baranausko
ir A. Vienuoolio–Žukausko
memorialinio muziejaus
kuratorius

Funikulierius

Rudenio gėrybių laukiant

Ant saulelė vėl nuo mūs atstodama ritas.
Irgi palikusi mus greita vakarop nusileidžia.
Vėl kasdien daugiaus jি mums savo spindulį slepia;
O šešeliai vis ilgyn kasdien išsitiesia...

Dar iš mokyklos laikų žinomas chrestomatinės Kristijono Doneių „Metų“ eilutės šių pastabų autorui kasmet provokuoja ne tik liūdnas mintis apie neišvengiamos metų kaitos dialektiką, bet ir pozityvius samprotavimus, kad rudenių tenka pjauti tai, ką paséjai pavasari.

Būtent pavasarij teko dalyvauti Kauno kino studijos steigimo veikloje. Mažai kas tada tikėjo, kad ilgai entuziastų brandinta idėja pagaliau bus paversta kūnu. Pirmomis rudens dienomis tapo aišku, kad Kauno kino studijos gimimas sutampa su kauniečių ilgai lauktu „Romuvos“ kino teatro susigrąžinimu. Geranoriškai nusiteikę Kauno savivaldybės atstovai (pirmiausia labai dėkui mero pavaduotojui Stanislavui Buškevičiui!) nusprendė abi šias iniciatyvas sujungti į vieną gamybinių ir kūrybinų vienetą. „Romuva“ jau pakvietė kauniečius į miesto svečius į pirmus renginius. Dabar čia bus ne tik vienintelis kino teatras Laisvės alėjoje, bet po tuo pačiu stogu įsikurs ir ambicingus tikslus deklaruojantys Kauno kino studijos vadovai.

Tokia „dviguba rokiuotė“ tik iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti keistai. Tarpukariu Laikinosios sostinės Laisvės alėjoje taip pat virte virė kino gyvenimas. Čia veikė tarpusavyje konkuruojančios žiūrovų bendrovės.

Iki 1940-ųjų visa lietuviško kino gamyba (ypač nuo Nepriklausomybės paskelbimo laikų) plėtota Kaune. Čia 1910-aisiais Vladislavas Starevičius sukūrė pirmuosius pasaulyje lelinės animacijos filmus. Čia 1925-aisiais įkurta Lietuvos kinematografininkų sąjunga, kurios steigėjai žadėjo rūpintis ekonominiais bei kultūriniais kino darbuotojų reikalais. Čia nuo 1926 m. prasidėjo kino aktorių ruošimo vajus. Viena paskui kitą émė dygti kino mokyklos ir filmų gamybos bendrovės: „Lietfilm“, „Filmos mokykla“, „Akis“.

Nors būta daug grandiozinų sumanymų, tašyk pavyko pastatyti vos kelis kuklius filmus. 1928 m. sukurta „Kareivis – Lietuvos gynėjas“ (operatorius Feognijus Dunajevas). Po metų „Filmos mokyklos“ auklėtinio Stasio Narijausko ir jo kolegos iš „Akies“ studijos Petro Malinausko pastangomis pastatytas filmas „Sužieduotinis per prievertą“, kuriame nesudėtingą siužetą (turtuolis priešinasi savo dūkros ir prasčioko santuokai) paivairina gaudynės miesto gatvėmis. Deja, šių juostų neįšliko.

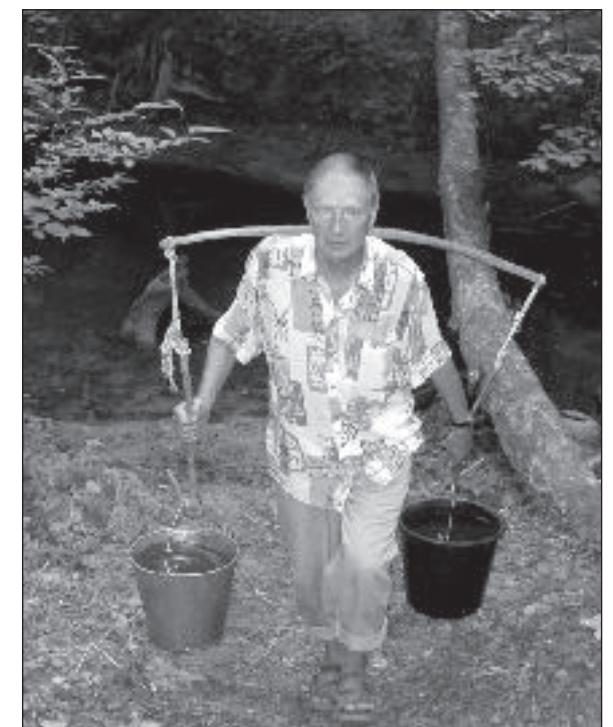
Už Atlanto pasimetė ir filmo „Onytė ir Jonelis, arba Nelisk, kur nereikia“ pėdsakai. Šio vaidybinio filmo premjera įvyko 1931 m. spalio 9 d. „Forumo“ kino teatre (vėliau – „Laisvė“). Tai komiškų nesusirūpinimų komedija apie kaimo bernioką, išvykusį laimėti ieškoti į miestą. Po premjeros Kipras Petrusas pasakė: „Visai nieko, kaip pirmai pradžiai mūsų Lietuvai pakanka ir tiek!“

Pagaliau 1938 m. lapkričio 24 d. Kauno kino teatre „Metropolyne“ įvyko paskutinio Kaune sukurto nepriklausomos Lietuvos filmo premjera – „Storolio sapnas“. Tai buvo marionečių filmas, kuriam lėles pagamino Stasys Ušinskas.

Dar ir dabar Valstybinės archyve saugomi ilgi kino juostos rietinės pagal su to meto kaunietiška kino kronika.

Panašu, kad dabar viskas grįžta į senas vėžes. Naujoje Kauno kino studijoje jau planuojami artimiausių darbai. Pirmiausia turėtų pasirodyti mažiau sąnaudų ir išlaidų reikalaujančios animacinių bei dokumentinių filmų. O po kelerių metų gal ir Kaune sukurto istorinės tematikos vaidybinio kino sulauksite.

Gediminas Jankevičius

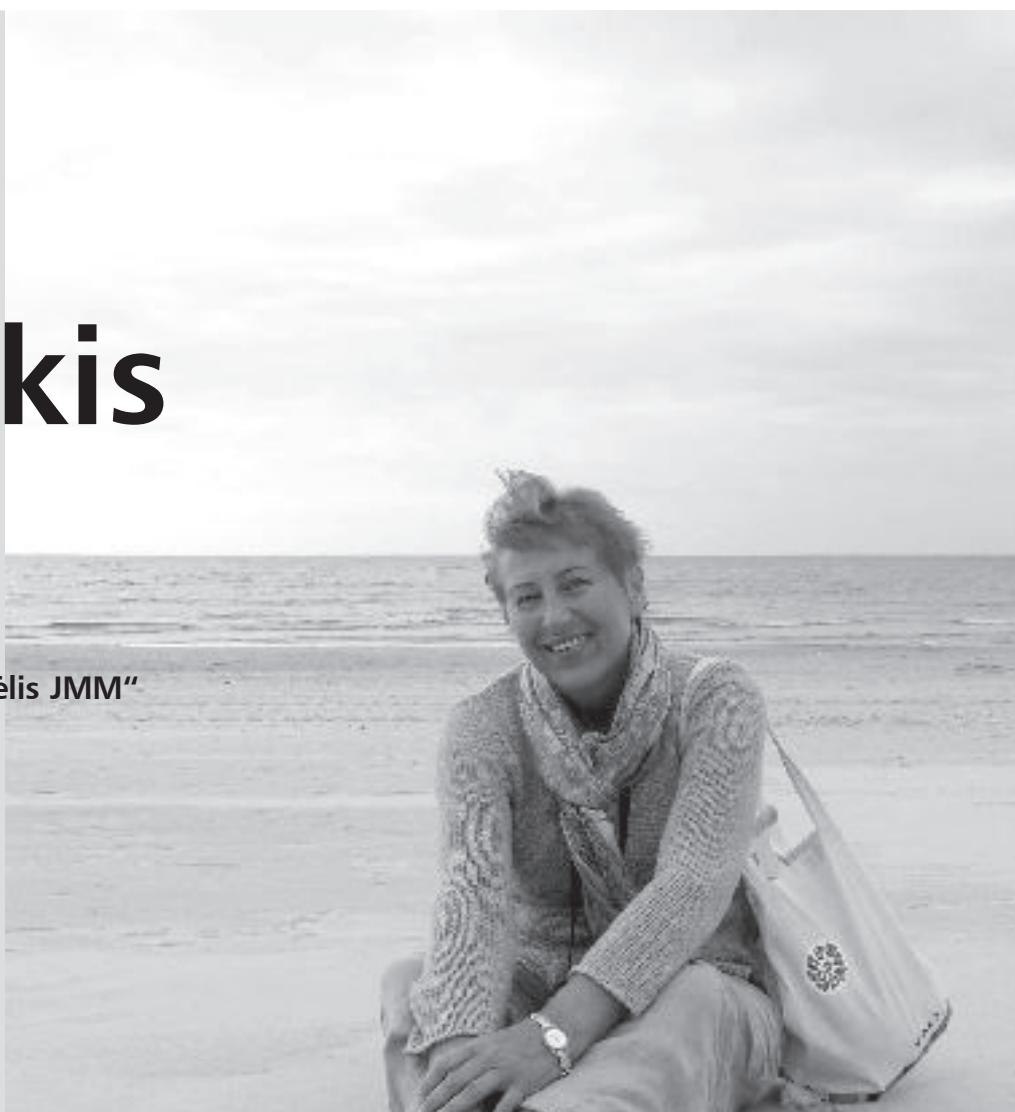

Vasaros atvirlaiškis

Aldona RUSECKAITĖ

Ištrauka iš rašomos knygos „Šešėlis JMM“

Autorės asmeninio archyvo nuotrauka

Palangoje šiemet linksma, labai daug pažiastamų, jaunimo, Kauno poniu, artistų ir kitokių menininkų – tik bendrauk, fotograuokis, džiaukis, visi nori Poetą pasikviesi savo būrin. Kurortu nuotaika atpalaiduoja, nebelieka oficialumo, viskas žaisminga, gausu laikino bruzdesio, už kurį niekas neturi prisiimti atsakomybės... Tik jūra visada nerami, nuolat besidaužanti į krantą, netelpanti savyje, kaip ir Poeto širdis – iškaninta, sielvartinga, nerandanti atilsio. Bet ir vėle – didžiojo vandenės neramybė guodžia tarsi artimas draugas, sutraukia, sugeria į save tamšiu veidu nerimą ir nėkam neišduoda paslapčių...

Aplinkui šurmuliuoja daug poilsiautojų, ypač aktyvios ponios, jos juokauja, čiauska, nori išgirsti komplimentų. Kartais Vasarotojas joms atidus, pats šmaikštauja, susitinka, geria arbatą, traukia kartu į pajūri, kalba tarsi apie nieką, tarsi lengvą putą taškytų bangos ir nelikę jokiu žodžiu.

Aplinkui šurmuliuoja daug poilsiautojų, ypač aktyvios ponios, jos juokauja, čiauska, nori išgirsti komplimentų. Kartais Vasarotojas joms atidus, pats šmaikštauja, susitinka, geria arbatą, traukia kartu į pajūri, kalba tarsi apie nieką, tarsi lengvą putą taškytų bangos ir nelikę jokiu žodžiu.

I visokias akcijas įtraukia menininkai. Vieną pavakarę į kleboniją užsuka poetas, kritikas Vincas, kviečia Prelatą kartu su kungi Mykolu į vakarą, prieš saušlydi, pasivaikščioti po Palangą, pateiktis tinkamos vietas jo miseriarijai „Nuvainikuotųjų vaidilutė“ – reikia ją suvaidinti po atviru dangumi, visi ginčiasi, kuri vieta tinkamiausia, tad jiedu pagabūsią arbitrais...

– Man labiau patiktu vaidilutė su vainikeliu, bet jūs jaunimas – tai rūpi be vainikėlio, – juokauja Poetas.

Sutaria pasimatyti. Keletą pavakarių vaikšto didelis būrys ieškotojų – profesorių, menininkų, studentijos. Vaikštinės užtrunka

ne vieną dieną, tyčiomis, nes vienims labai smagu. Vieta jau seniai aiški – už Tiškevičiaus rūmų prie Lurdo grotos. Galop užant-spaudavę sceną, nuspindžia fotografuotis, jaunimas ropščiasi ant Mergelės Marijos šventovės akmenų, abu kunitai apačioje patenkta į jaunu merginą apsupty. Prelatas vienplaukis, skrybėlė padėta ant kelių, lengvas šypsny. Po pozavimo seanso abu su kungi Mykolu jau lyg norėtu traukti namo, tačiau niekas nė nemano paleisti, jaunos studentės ima už parankinių ir visi dainuodami, kaip ir kiekvieną vakarą, šurmuliuoja tilto link. Pačiamė jo gale koncertai užtrunka ilgai, beveik iki vidunakčio, daug skamba ir Poeto dainų...

– Klausytojų po truputį vis mažėdavo, tačiau Poeto didingą siluetą – baltu apsiaustu ir šiaudine skrybėle – ilgai dar matydavo atsirėmusi į tilto atramą – –

Po keleto dienų jiedu su kungi Mykolu į vakarą, prieš saušlydi, „Nuvainikuotosios vaidilutė“.

– Idomu, idomu, ką sugalvojo jaunasis klasikas, pakritikuosime, – spirga bičiulis, tačiau tikrasis Klasikas šypteli, tyli, jis nelinekęs kitų kritikuoti, naudingiau geruoju, nieko neužkabinti, kad ir prie jų ramiai praeitų. Kai jū užpuola – tada netyli!

Suoledži nėra net garbingiausiams svečiams, Prelatas su draugu sėdi ant žolės Birutės kalno papédėje. Žiūrovų daugybė. Tautos likimo Misterija didinga! Tamsoje mainosi ir mirguliuoja specialisios šviesos, išsirikiuoja keli chorai, karžygiai atjoja ant žirgų, dusbliabliai vaidilos prakalbas skelbia nuo akmeninių laiptų... Aplinka itin mistiška, dekoracijos na-

tūralios – siūruoja pušys, dunkso kalnas, danguje žeris žvaigždės... Vasarotojas susikaupęs sekā veiksmą – istorija jo tema, Kauko teatre jau pastatytos dvi dramos, ir ten ijojo arkliai, giedojo chorai.

Grįžta dviese, gyvai diskutuodami, nors pavargę. Vėlyva naktis.

Šios vasaros kurortinis triukšmas niekaip nerimsta, bet retkarčiais pavyksta nuo visų pasislėpti, pabūti prie jūros bangų. Tačiau trumpai. Kas nors randa, kalbina, bendrauja, kviečia. Dažnai tenka svečiuotis. Ikyriausia, kai prašo čia pat surukti eileraštį, išrašyti į albumelį... Jei šito jau nebenori. Nors prieš keletą metų būdavo eks-promptu dienos temomis, vasaros motyvais – Poetas įsileisdavo į linksmynes, kurdavo vienadienius kupletus, kad visi atsipalaiduotų – būdavo daug skanaus juoko, nepirkų pašaipų ir intrigelių.

Tačiau kartais tartum užsideda kaukę, užsisklendžia savyne.

– Tylus, nekalbus ir užsideręs, jis, regis, nieko aplink ne-pastebėdavo ir niekuo nesidomėjo. ... beveik nedalyvavo triukšminguose vasarotojų pokalbiuose. – –

Ir 1927 metų vasarą į atostogų pabaigą Poetu tapo liūdina – per daug triukšmo, viskas blaško, viisi išsiskirsto ir vėl lieka vienišas, nepagudžiamai vienišas, lyg šalia nuolat vaikščiot tamsus sesėlis, lyg kankintų bloga nuojauta. Pabunda nakti, keliasi, stovi prie lango, už aukštų pušų visai netoli šniokščia jūra, vis garsiau, kyla vėjas, rugpjūti vakarai atvėsta, o naktys ir visai žvarbias. Šėlsta ir šėlsta, išeitų, vaikščiotų pajūriu, išnyktu su tamša. Gal taip būtų ge-

riausia – tiesiog išnykti... Kankina nuolatinis klausimas: ar esu kam reikalingas? Ar tikrai kam reikalingas, kas apie mane galvoja, kas pasiilgsta? Ką dar galu pardaryti Dievui ir Tévynei? Bet Tėvynė – ji išdavė...

– – Rieda per motinos-žemės sodrių krūtinę kančią ir nepastenkintino bangos – –

Dievas – yra, jis visagalnis, jam ir tarnauna... Tačiau Vasarotojas šią nakties valandą pajunta, kad labai nori grįžti namo, į Kauną, pas bičiulius. Jis spusteli lempos mygtuką, į kambarį plūsteli žalsva šviesa, Poetas sunkiai klesteli už stalelio, paima čia pat gulintį parkerį aukso plunksna, turi Palangos vaizdo atvirkūką, tvarkinė, stropai lyg mokinukas smulkiai rankraščiu, be jokio kreipinio rašo Beatričei atvirlaiškį:

– – taip pasiilgome Kauno ir savo brangiųjų... Į stotį meldžiu nevažiuoti; geriau vakare pasimatysime – –

Laiškelį iš ryto į paštą neša pats, nepraso klebonijos, kurioje gyvena, patarnautojo – svarbu matyti, kad žinia iš tikrujų išskrenda Adresatei, tuomet stoties skyriuje užsisako bilietą ne rytojui, bet po kelių dienų – miegamajai traukinio kupė į Kretingos, kad ryta būtų Kaune... Atvirlaiškyje prisipažista, kad jū daug kur bičiuliai kunigai kviečia užvažiuoti, aplankyt, atostogauti – juk pati vasaros giluma, rugpjūtis, tačiau –

– – pirma grišiu į Kauną – –

Užsimena, kad kažkas iš kauniečių siūlo jam iš Palangos namo keliauti automobiliu:

– – bet tektų keturias dienas važiuoti, sustojant pas pažystamus, o man noris greičiau pasi-

matyti su savo pažystamais – – – Atvirlaiškis į Kauną, į Rotušės aikštę Jos Mylistai Ponai turi atlėkti anksčiau nei pardudens traukinys ir jo juodas šnypštimas nutils miesto geležinkelio stotyje. Anksčiau, kad Beatričė žinot, kuri vakarą jai puošti savo širdį...

Tačiau dar keletą dienų Poetas klausys jūros šėlsmo, jo drobinį apsiaustą pustys vejo šuorai, smėlis užneš akis, o kūnas jau bildės monotonušiu traukinio ritmu per Lietuvą, trumpą vasaros naktis bus labai ilga. Artėjant į Kauno geležinkelio stotį, tik išniris iš tunnelio, Vasarotojas ims jaudintis, neramiai žvelgti pro langą, ar ne sušmėžuos laukiančiųjų būryje šviesi Beatričės galvutė. Ilgai tyrinėja žmones, beveik paskutinis išlipa iš vagono, nešikas iškelia daiktus, bėga ieškoti fajetono, Poetas vis dar dairosi, tačiau širdis po truputį rimsta, Beatričės čia nėra, ji gavo atvirlaiškį, juk meldė nevažiuoti... Nežinia, kaip geriau – nebūtų priekaištavęs, jeigu ji būtų nepaklausiusi, nors... taip geriau... taip liūdniau... taip skaudžiau... bet taip reikia... Juk Kaunas tyliai šnabždenasi, kad Poetas turi Mūzą – jauną gražuolę, paslaptingą, su ja dažnai susitinka, kartu vaikšto, valandų valandas kažką kalbasi – užsimiršę ir susikaupę. Ėmė sklisti įtarinėjimai, kad Poetas gal dalį turto paliks jaunajai Bičiulei. Kasdienybės suveržtiems žmonėms sunku suprasti keistus, sunkiai suvokiamus Poeto ir Beatričės širdžių plakimus. Jų keliai nuolat artimijų akiratyje, nors Poetas vadavosi iš bet kokiu rėmę, kad neuždengtų jo po stiklu – nesamonę, nesamonę, niekam nebuvu nieko skolinges, pažadėjės, išpareigojės. Jo rūmai priklausė Seminarijai, turtas liks Seserai. Tiesa, sunkiai sirgdamas, Beatričei jis patikėdavo keistų nemoteriškų pavedimų, matyt, neturėjo daug artimų žmonių.

Namo važiavo tylus, giliai nugarinėdės į save, galėjai pamanyti, kad užsnūdo, nors kiek čia to kelio iki Rotušės aikštės, o juk ir fajetonas ne vygė, jo lingavimas staigus, netgi aštrus. Kai pajuto, kad po arklio kanopomis ir fajetono ratais jau bilda aikštės grindinio akmenys, nubloškė stingulį, ištempė, tačiau į Beatričės langu pusę taip ir nepažvelgė. Reikia nusipurti nuovargio dulkes, nusisiausti kelionės drabužius, apžiūrėti namus, sodą, gėles ir obelis – tegul dar ilgai neateina vakaras – laukimo valandos tokios saldžios, neramios ir vienintelės... Tuomet suskinti puokštėlę žemčiūgų, gal pridėti jurgino kepurėlę – mėgo dovanoti gėles, ypač iš savo sodo... Romantikas!

Kartais su Beatričė vaikščiodavo ir po miesto kapines, Poetas višada stabtelėdavo prie savo įkvėpėjos Jadvygos kapo, padėdavo gėlių arba rudenių geltonų lapų sauja. Prašydamo jaunosis Draugės aplankytį šį kapą ir tada, kai jis žvelgsias į visus iš anapusbės. Beatričė šventai pildė jo pavedimą.

Bet šią popietę rūpi vakaro susitikimas...

Vidmantas ELMIŠKIS

Alergija

Žinau, iš prigimties esu pacifistas, bet niekada ir niekam tai nerūpejo.

Ar pacifistas smogtu užpuolikui į veidą?

Esu pacifistas ne tiek iš politinių, kiek iš baimės paskatų; bijau, kad mulkis kariūnas nepriverstų šauti į žmogų, kuris, kaip ir aš, gyvena, mylisi, neapkenčia, kurio kasdienybė tikra kaip gerai užraugta tešla.

Atsiriekiamo abu po riekę pyrago, seilės teka per smakrus... Tokie tolimi, skirtingi, nepažįstami, tokie panašūs.

Štai kodėl nuėjau ir atsiguliau ant žyrykelio! Pervažiuok, paprašiau kaimynų berniuko, bet nestipriai. Tieki, kad Afganistanui netikciau, o savam kaimui būčiau pats tas.

Pašėlės buvo alaus priputės berniokas...

Kai stojo Nepriklausomybė, prisigalvojau disidente medailio prašyti.

Bet ne. Užteko proto, supratau – jeigu iš prigimties esi pacifistas, organizmas atmes bet kokį metalą.

Priglausk ranką – įsitikinsi

Isipareigojau nesapnuoti mirusiuju. Taip ir buvo iki praėjusios žiemos, šito pavasario, dar – labai šlapio rudens, kurio datos nepamenu.

O dabar anapusiniai giminės bei pažįstami pradėjo naktimis burtis šalia mano lovos, pradėjo baksnotis alkūnėmis, rodytis pirštais, pradėjo mirkčioti vokais be blakstienų, kol vieną pasiūlė paskubėti – esqas lengvas darbas ir gyvenimo verta pensija.

Nusijuokčiau, kaip jūs pripažinčiau: maža kas nutinka bemiegant, jeigu ne sapnų brolia, kuri semia rieškučiomis vandenį iš sekliai neišdžiūstančios Jalmos, semia ir taškosi.

Kai nubundu, kakta – šlaput šlaputėlė.

Liepsna įsisiautėja godžiai ir godžiai, ugnis praryja sienas, stogą, kryžių, tik ant gruzdančių pamatų sena qžuolinė klausykla stūkso lyg niekur nieko, rymo baltais, išmintingai įkaitusi.

Ji tiek girdėjusi, kad raudonuoti būtų juokinga.

Liepsna įsisiautėja godžiai ir godžiai, ugnis praryja sienas ir stogą, tik ant gruzdančių pamatų sena nugirgždinta lova riogso lyg niekur nieko, rymo baltais, nešvankiai įkaitusi.

Ji tiek regėjusi, kad raudonuoti būtų juokinga.

Būna, sudega ir bažnyčios, ir viešnamiai.

Sodinukų valanda

Sparnus jis buvo sulankstęs ir susikrovės į mažą kuprinę. Kareiviškai žalsvą, qžuoliukų pridygusią.

Koks, paklausiau, danguje pavasario kvapas?

Šyptelėjo angelas, jkvėpė godžiai kaip vėjas, uodė miestą kaip ruojantis šuo.

Kaip čia, suniurnėjo, danguje kaip - - -

Upė, kurios neperžengsi

Vardan Dievo, negeisčiau būti moteris! ir apkabinamas užpakalis, neužčiuopiamos krūtys, gaktos kaltūnas...

Ar įsivaizduojate: du metrai keturi centimetrai, šimtas trisdešimt du kilogramai, neapkabinamas užpakalis, neužčiuopiamos krūtys, gaktos kaltūnas... Ką pasakyti vyrai graudžiausiai pasaulio senmergei?

Auk, vaike, kaip rugys

Nedaug turto mano kišenėse – žaltys ir pašalnojės antaninis obuolys. Sukrimskim, gundo moteris, obuoli, gundo ir šelmiškai apsilaižo... O žaltį, – nežinau, ar gerai sugalvojau, – pamerk į samanę.

Kai pastosių, kartą per savaitę gersiu po antpilo lašelį, kad išnešiočiau sūnų kaip rugi.

Žiūrėk, šypteliu, kokia vingri žalčio uodegėlė! Čiūžt, ir mudu ant žemės - - -

Moteris, kuri tyli

Priartėju ir tvinklioju – esame. Meilė nebūtinai iškalbinga. Kaimynų vaikai kankina pianiną, o mudu girdime „Mėnesienos sonatą“.

Zinių pasaulis – kitapus mūsų. Skiausčias delnas tarp tavo šlaunų... Dvi šypsenos, du ménulai ant kasdienybės pagalvės - - -

Dabar, kai pavéluoti neįmanoma

Nebūsiu tuštuma prieš tavo akis. Tavo žvilgsnis vertas daugiau. Kai po ažuolu tapsim šventi, miestas gaus pavydžiai pridusęs.

Pasveikinta būk, naktie, alsiai prie menčių prigludusi - - - Dvi širdys, vienas šešėlis po sausuoliu dangum.

Be apnašų

Atpažįstama iš priekio ir nugaras, spalvinga nuo kaktos iki padų, viliokę akmenuota širdim;

savaiginanti rytą ir vakarą, pasiryžusi panieka išnuodyti gražesnes už save,

tu, gardžiausia iš uogų. Geriam vyną ir springstam, neriam į vyną ir plaukiam

pavasario link, kad paglostytum mano žilstančią galvą, tu, keisčiausia iš vyšnių:

pati spjaudai kauliukus, pati juos ir gaudai.

Sudie, prieš vėją skiejant plunksna

Neklausyčiai kalbų apie meilės mirtį.
Daug kalbantys blogesni už tylenius.

Taip palytējau tave, mane taip lytējai,
kad nukryžiavimas buvo nulemtas...

Neičiau į meilės laidotuvės.
Numirusi meilė atrodo nepadoriai.

Prisimenu raudoną suknę boružės taškučiais,
prisimenu – ieškojome žemuogių...

Nesimelsčiau prie meilės kapo.
Aistros malda – tik gyviesiems.

Neklausyčiai kalbų apie meilės mirtį,
net nukryžiavimas jeigu nulemtas.

Pusiaukelė

Lyg papuvęs obuolys į obels šaką,
išskertu į neperžengtą slenkstę,
išskertu ir dievobaimingai spoksaus:
ant stakto – šventas ir pašinės – kryžius.

Kai raktas prakalbina spyną,
virsteliu duris, bandau nemeluoti;
išdavikai, mieloji, sugrąžtai,
mudvieju kojos – kaltai nedulkėtos.

Taip ateina meilė

Ką išduosi, bausmės pašauktini?
Kaltės kaip krauso iš žvirblio snapo...

Visą gyvenimą kankinosi, laukė.
Numirė ramiai.

Išnubės
i savo
vienintelės
skraitą - - -

Mildos KIAUŠAITĖS nuotraukos

Kūrybinė dråsa ir baimė

„Pakelés šunytyje“ Cz. Miloszas raše: „Tikriausia nejmanoma nieko pasiekti nebūnant įsitikinus savo pranašumu. O šis atsiranda žūrint į kitu pasiekimus tarsi per apskutą žiūroną. Ir paskui sunku išsi-vaduoti iš padarytos skriaudos jausmo“. Du „Nemuno“ klausimai Ilzei BUTKUTEI:

I

– Kūrybinė dråsa – kas tai? Kiek ji siejasi su kūrėjo talentu, intelekto galia, vitaline, dvasine, gyvenimiskaja patirtimi, vidine stiprybe? O gal tai arčiau troškimo apsinuoginti, atsiverti, parodyti slapčiausias, intymiausias savo mincių, potyrių, „nuodémingiausių“ vizijų kerteles? Be to, šiai laikais sparčiai populiarėja dar viena „dråsos“ rūšis – narsa neišmanyt amato pagrindu, ignoruoti tradiciją ir kūrybinį palikimą, į šuns dienas išdėti visus autoritetus, arogantiškai manyti, jog tik nuo tavęs ar tavo kartos ir prasideda tikroji kūryba. Ar tai néra jau meninio chuliganizmo požymiai? Bet gal ir jis, tarkim, saikingai dozuojamas, gali būti perspektyvus bei vaisings?

II

– O kas yra kūrybinė nedråsa, sutrikimas, netgi baimė? Ką galėtu-mė pasakyti ir apie Lietuvos, ir apie globalizuoto pasažiulio provin-cijos menininko sindromą? Gal toks visai neegzistuoja?

Ilze BUTKUTĖS asmeninio archyvo nuotrauka

I
ne iš tuštybės ar pykčio, o nuoširdžiai, pa-vargusi teisintis dėl tariamo stilistinio pa-našumo.

Nors lyg ir esu kūrėja, kitų autorių kūry-bai skiriu labai mažai laiko. Nežinau, gerai tai ar blogai – mègstu guostis, kad taip ven-giu svetimų įtakų, tačiau iš tiesų nuo ryto iki vakaro dirbu intensyv protinj darbą, o namuose irgi nuolat randu ką veikti: čia dera sužiūrēti visai rimtą „ūkį“, kuriame – dvi įnoringes, pašelusios katės, vyras ir du motociklai... Tad laiko nelieka ne tik pa-pildomai literatūrinei savišvietai, tačiau ir bet kokiam „meniniam chuliganizmui“.

Visgi dråsos ir baimės tema man labai artima. Kartais galvoju, kad nuolat flirtuoju su jomis abiem. Kai atsigréžiu į ankstyvają jaunystę, pašiurpstu prisiminusi, kiek keičiausiu pokštų esu prikrėtus ir kaip liūdnai daugelis jų galėjo baigtis. Tuomet svarstau – galbūt dråsa ir baimė nepaliau-jamai supasi ant nematomų pojucių sū-puoklių: įveiki baimę – īgauni dråsos, ne laiku ir ne vietoje pademonstruoji dråsą – vél turi ko bijoti.

Ne sykį esu girdėjusi laiko ir žmonių linksmai išskraiptyt legendą, kaip vieno Petinio Druskininkų rudens metu nukritau ant „Širdelės“ stogo. Nors bijau aukščio, tąsyk man kažkodėl vis tiek labai magėjo pasédėti tame bokštelyje ant palangės, nu-korus kojas į lauką. Graudžiausia galima-tos istorijos pabaiga, žinoma, būtų buvusi įspūdinga. Tikrovėje aš ne taip jau įspū-dingai įspyrīau į lietvamzdį, nustoju čiuožti stogu žemyn ir vos ne vos užsika-barouj atgal įki lango.

Tokių, švelniai tariant, dråsiu (tačiau tik-rai stokojančių sveiko proto) nuotykų esu užgyvenusi ne vieną ir ne du. Žiemą pereiti aplėdėjusios Mindaugo tilto konstrukcijos viršumi ar paryčiais ištranzuoti prie jūros pažiūrēti saulėtekio kadaise buvo norma.

Ką bendra tai turi su kūryba? Tas pats palengvėjimo jausmas apima tiek parašius eiléraštį, tiek baigus kelionę aplėdėjusio tilto viršumi.

Tik nereikia manyti, kad esu beprotė ad-renalino fanatikė. Tokiu atveju būčiau ir motociklą pasirinkusi kitokį – „britva“; vis-gi gebu įvertinti savo silpnypę išdykauti su angelu sargu – turėjau pagrindo įtarti, kad su „britva“ būčiau važinėjusi neilgai.

Tad tiek su savo dråsomis, tiek su bai-mėmis, panašu, flirtuoju vis atsargiau.

II

– Matote, aš nežinau detalaus šios diagnozės, provincijos menininko sindromo, apibréžimo. Pažiūstu vos porą kūrėjų, kuriuos galėčiau pavadinti susireikšminusais – gal

tai ir yra šio sutrikimo apraiška? Beje, man žinomi susireikšminė menininkai gyvena Vilniuje. Juk ne geografija apibrėžia tokius sutrikimus?

Galbūt kūrybinė nedråsa yra baimė būti nepriimtam, atmestam, išjuotam. Kaip jau sakiau, aš labiausiai bijau viešumo, scenos.

Antra „pagal dydį“ mano kūrybinė bai-mė – „užsikirsti“, daugiau neberaštyti. Kai pirmą sykį pajautau didesnę pauzę, labai su-nerimau. Gedėjau ne rezultato (negimusiu tekstu), o proceso – pačios rašymo medita-cijos.

Ilgainiu patyriau, kad pauzės – natūra-lus dalykas; turbūt yra metas kaupti įspū-džius ir metas pasiduoti iš kažkur atšniokš-ciančiai įkvėpimo srovei.

Šiandien suvokiu, kad būtų netgi kvaila reikalauti iš savęs nuolat rašyti, taip pat – reikalauti tiesiog rašyti, jeigu nesirašo. Pra-ėjo laikai, kai studentaudama galėjau ry-moti iki trečios ryto prie man staiga gal-von šovusio teksto.

Galbūt jei dabar dykinėčiau dienomis, rašyčiau kaip iš pypkés – vis dėlto gyveni-mas sklidinas kitų malonumų. Gal su laiku mes išmokstame ne taip prisirišti prie savo tariamų laimėjimų, o gal natūraliai ieško-me alternatyvū stipriausiemis pojuciams. Ranką prie širdies pridėjusi galiu pasakyti, kad pasinerti į ezerą ar sédēti prie lau zo naktį vidury miško man lygiai taip pat ma-lonu, kaip ir rašyti – tai kitokios, nekas-dienės, iki galo išgyventos akimirkos.

Grįžtant prie kūrybinės nedråsos – ji pas-tarajį sykį mane apėmė ši pavasarį gavus vie-no interviu klausimus. Namų šeimininkėms skirtas leidinys sumanė paklausinėti mane, ką reiškia būti „poetu“ (tą žodį klausimų autorė ne vieną kartą rašė kabutėse). Perskai-čiusi pamaniau: negi yra manančiųjų, jog eiléraščius rašo tik kažkokie psichai – žmon-nes, kurie gyvena visiškame užribyje ir la-bai sunkiai arba iš viso nebendrauja su „nor-malialisiais“? Todėl po kūrybinės nedråsos mane apėmė kūrybinis įsiūtis. Atsakiau į klausimus – žinoma, jų taip ir neišsiuntia tam „poezijos“ (kabutėse) prasmę nutaru-siam panagrinėti leidiniui, tačiau vieną die-ną tikrai ši interviu įkelsiu į Facebook’q. Kol kas... vis dar trūksta dråsos.

Na, o pabaigai pasakysiu, kad, man re-gis, baimėje iš esmės slypi didžiulis para-doksas. Bent jau aš savo gyvenime labiausiai bijojau daryti tuos dalykus, kurie, ga-liausiai įvykdysi, man atnešė daugiausia džiaugsmo. Todėl „Nemuno“ skaitojojams palinkėsi išmintingai elgtis su savo bai-mėmis. Ir su savo dråsomis taip pat.

In memoriam

Juozas ŠALKAUSKO nuotrauka

Valdemaras KUKULAS

Tik dabar supratau, kad aš nieko jau nepasakysiu
Teisingiau ir gražiau nei gyvenimas mano pasako
Už mane. Ir galvoti nuo šiol šventvagystė,
Kad galvot nesunku, kad palenksi sau dangų kaip šaką...

Tik dabar supratau, kad aš pats niekada nežinosiu,
Ko ieškojau, ko siekiau. Ir tik kai užneš smėlis galvą,
Nepažįstamos akys priplūs mano sielos liūdnosios...
Nepažįstamų lūpomis mūsų gyvenimai kalba...

Prie lango viduržiemy rymai –
Kaip gėstanti lempa:
Už kampo pradingo vežimai,
Pradingo už kampo...

Jau sniegas kieme. Baugiai kaukia
Viduržiemio nakty.
Kaip dagtis pajuodus tu lauki,
Pajuodus kaip dagtis.

Lyg šviestų pro suodžius liepsnelė –
Lange – tavo veidas,
Atleidęs visiems už nedalią,
Už dalią atleidęs.

Prie lango viduržiemy rymai –
Kaip gėstanti lempa:
Už kampo pradingo vežimai,
Pradingo už kampo...

Koks Dievas renka meilei laiminguosius?
Iš šimto tūkstančių – po tris, po du –
Iš šimto tūkstančių! Nejau dar guos jis
Mus po vienatvés, nuopuolių, skriaudų?

Tai tūkstančių skirtis, nes meilės Dievą,
Ak, vien vagių, girtuoklių, žmogžudžių
Malda teguodžia: jų daugiau kas dieną,
Ir vis daugiau, kas tiki jų žodžiu.

Ir aš – su jais, ir aš neišsiduosiu...
Jie už mane galbūt laimingesni,
Bet meilės Dievas renka laiminguosius
Iš vienišų.

Tie, kur po du, – vieni.

Tarsi pro raktu skylutę
Būtumei stebimas nuolat.
Keikies, o pratinies būti
Matomas. Girdimas. Nuogas.

Nemigos naktį guodiesi:
Niekis – tais kadrainas prabėga
Sapnas, ir juostą apšvies tuo
Tavo ramybė ir miegas.

Mintys dažniau trūkinėja.
Ak, tai tik persenus juosta, –
Viskas joje susilieja.
Viskas papilksta, pajuosta.

Va, tik tie meilės naktiniai,
Likę ant vagio karoti, –
Jie gal ir bus paskutinis
Tavo kaltumo įrodymas.

Va, tik vazoj ta palieagus
Rožė. Ant patalo – baltas
Plaukas. Ir miegas – ne miegas –
Baimė. Vadinasi, kaltas...

Kūnu jauti baugią vėsq,
Keistą ir veik neįmanomą –
Tarsi iš Kafkos „Proceso“
Arba – gyvenimo.

Kovoje su savim sajungininkų nerasi:
reikia pačiam vienam teseti.
Vaižgantas

Ima pūti malūno sparnai, o negera –
Tarsi kaimo gale kažkas muštys ar skirtys...
„Mūsų iškilmės girtos ir tuščios“, bet varo
Juk ne mus. Iš tų iškilmių išveda girtus.

Jaems aukščiau, jaems toliau bus matyti.
Ar jūs čia,
Mano atmintį saugantys žmonės, susėdę
Grandine? „Mūsų iškilmės girtos ir tuščios“,
Bet ir tokios nuo mūs atitolins jos varga
ir bėdą.

Ima linmarka akti, o skausmas pašėlęs –
Tarsi kaime kažkas šią akimirką mirtų.
„Mūsų iškilmės girtos ir tuščios“, – bet vėlei
Viskas baigsis liūdniai ir gražiau negu skirta.

Zenonas BALTRUŠIAU nuotrauka

Donaldas KAJOKAS

Romualdo RAKAUJKSKO nuotrauka

Nustebau: turiu daug autografuotų knygų, o Valdemaro Kukulo – tik kelias. Rinktinę „Mūsų šitie dangūs“ ir vieną vaikams skirtų eilėraščių knygelę, smulkiomis raidikėmis užrašytą mano dukrai. O juk jautėme vienas kita, ne kartą ir ne du esame susibuve, susiklause, susikalbėj.

Visada buvo gera žinoti, kad toks žmogus yra pasaulyje. Beje, kaip ir Vaidotas Daunys. I abu galėjai kreiptis bet kada ir bet koks – supras. Galėjai ir nusišnekėti, jei liežuvius atsirišęs, – irgi supras. Dar daugiau – pajus, kas slypi po ne itin tiksliais ar netgi nerišliais žodžiais. Intuityviai nuspės svarbiausią minčių, poteksciu ar nerimo linkmę.

Valdas debiutavo anksti, jo eilėraščiai natūraliai išsiliejo į tą mūsų tradicijos nostalgiskąjį lauką, kurį talentingai reprezentavo Paulius Širvys ir Jonas Strielkūnas. Tačiau kaip tikrai puikū (o gal mano vidui itin būtiną?) poetą aš Valdą pradėjau jausti tiktais, tarkim, nuo viduriniojo jo kūrybos periodo, kai jis paraše didelį pluoštą *kukuliškai trūkčiojančių* eilėraščių su „nukąstomis“ (dažniausiai – antra ir ketvirta) ketureilių eilutėmis. Toji ritmika, kuri kaži ką itin skaudaus santūriai tramdė, neleido placių išsiūbuoti daugiažodėms pavirsiaus emocijoms, labai tiko to meto ne tik Valdo, bet, regis, ir daugelio jaunų žmonių kūrybiams ieškojimams, gal netgi gyvenimo būdui. O to periodo vievo eilėraščio pradžia ir šiandien dažnai išoka į mano lūpas:

Nustebau – net ugnelės užkurt
Negaliu, kai vėsu.
Vėl nuo savo buvimo kažkur
Pasitraukęs esu.

Teisingiau ir gražiau

Intelektualinėje plotmėje, kas žino, buvimą ar kitus „metafizinius dalykus“ bei iš jų išplaukiančius, tarkim, kūrybos autentiškumo klausimus mes supratome gal kiek ir skirtingai, bet poeziuje – lygiai taip pat...

Vėlesnė jo poetinė kūryba lyg ir atsisakė to griežto formos suveržimo, bet liko stoiskojai santūri. Išryškėjo savitos verlibrienes struktūros: ilgomis eilutėmis vingiuojantys „sunkiasvoriai“, skaudžias nūdienos tiesas, socialines problemas ir skvarbias, netgi dilginančias intelektualines ižvalgas bylojantys sakinių, suveržti vien šio poeto balsui būdingomis intonacijomis, paužėmis, įsimintinais pakartojimais. Forma – kone priešinga „viduriniojo periodo“ Valdo kūrybai, tačiau tokia pat meistriška, nes „žiemą / Reikia gyventi taip, kaip žiemą dera“.

Atvirai šnekant, dar ir šiandien man lyg ir jaukesni „viduriniojo periodo“ Valdo eilėrašciai. Šiuo atveju esu gal pernelyg šališkas (jaunystės apžavai?), kategoriskas, bet ir Valdas nebijo kategoriskumo. Ypač pašnekesiuose ir kritikos rašiniuose. Šiuose tekstuose jis buvo tikras teisybės riteris, galėjo kritikuoti ne vien debiutuojančius, bet ir pripažintus rašytojus, prestižinių premijų laureatus. Kartais nepaprastai taikliai baksteldamas į jų silpnąsias vietas, kartais ginčytinai, bet visuomet laikydamas tvirtų principų – tiek literatūros, tiek profesinės etikos, tiek gyvenimo. Žinau, sukritikuoję paburnodavo prieš jį, bet neapleidžia nuojauta – vis tiek, kad ir giliai giliai, truputuką mylėjo... Iš tiesų daugelis jo kritikos ižvalgų vertos rimtos plėtotės, geranoriškos ir sykių gelmiškos, profesionalios polemikos, jose užmegztos idėjos šaukite šaukiasi ne vienos disertacijos. Teisybę sakė Vladas Bražiūnas – literatūros mokslininkų

Aš išmokau kalbėti,
Neparemdamas žodžių
Savimi. Lyg bausmė tai
Paguodžia.

Moku mėnesiais, metais
Ištisais negyventi.
Ir tas atilsio metas
Man – šventė.

O, tarp mano gyvenimo
Ir gyvenimo būdo
Kas toks liūdnas ir svetimas
Budi?

Kalba – be skausmo, be skiemenu –
Lyg išversta taurė,
Ir į teatrą jau einu
Žmogaus pasižiūrėt.

Nei kas išeis, nei kas pareis,
Nei kas pašauks, priglaus.
Lankau teatrą vakarais,
Ieškodamas žmogaus.

Visi rimiti, sveiki, linksmi.
Ir ložėje saugus
Bandau atspėt, kuriam veiksme
Staiga išeis žmogus.

Lyg ne žmogus – be sau brangaus
Žmogaus – liūdžiu bare:
Ir teatre nėra žmogaus,
Ir čia žmogaus nėra.

Suklusės į šalis dairaus,
Kai į namus einu, –
Kas bus, jei kas prieis, paklaus,
Kieno esu sūnus.

Nustebau – net ugnelės užkurt
Negaliu, kai vėsu.
Vėl nuo savo buvimo kažkur
Pasitraukęs esu.

Per toli mano tylūs sapnai,
O ruduo – per aukštai.
Liko rankos ir akys tenai,
Kur jų klauso daiktais.

Ir klausia liko ten, kur tylu...
Mintys – ten, kur daugiau
Vienaties ir rimties, kur galii
Siekti savo dangaus...

Gėdos raištį nuo veido rišuos:
Be dainos ateinu.
Mano dainos – iš mano tamsos,
Kalendorių senų.

Išsibarstęs, išsekės švenčiu
Svetimujų šventes.
Bet vis viena – laikykit svečiu.
Aš toli nuo savęs...

Uždaras kiemas. Verba
Sėdi sode už staliuko.
Švokščia ir lūžta kalba
Virš išplėštų sandėliukų.

Tarp mūro sienų. Žalių.
Nes atliekų šabakstyne.
Tarp nespalvotų gėlių.
Tiek šičia Vilniaus Žvėryno.

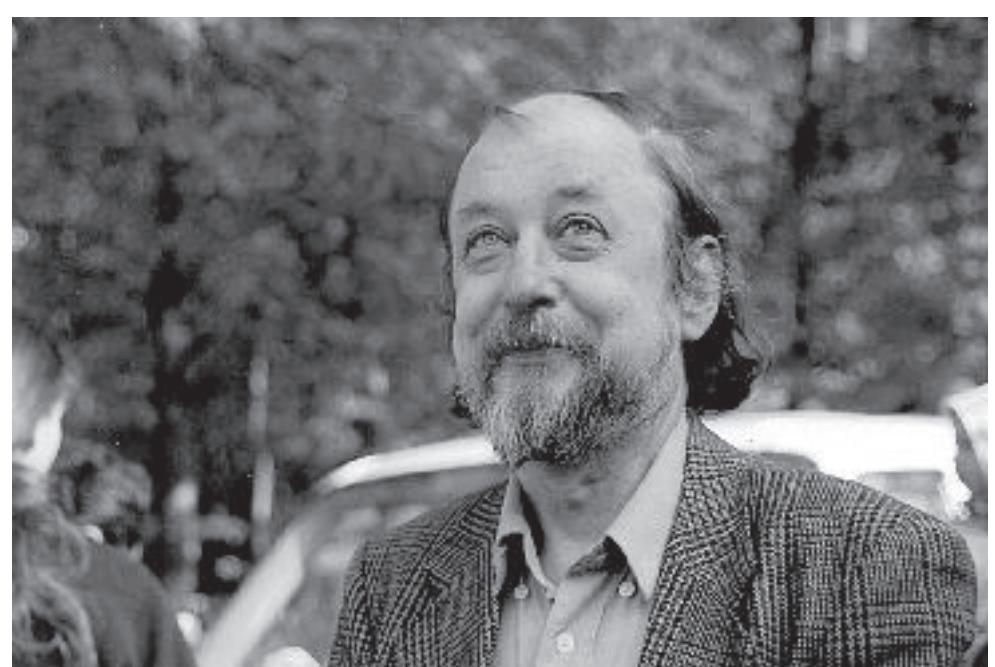
Vis dėltu – sodas. Tokioj
Vilniaus kloakoj ir skeleidžias
Liūdesio siela. Karčioji
Viskų pateisina, leidžia.

Šiaip jau – tik vaikas sode,
Geriantis aitrių degtinę.
Baustu už tai. Bet kare
Laimi tiktais paskutiniai.

Moterys – žvėryns. Arba
Visas pasaulis – žvėrynas.
Pagirios pjauna. Verba
Eina, nors miręs, degtinės.

Ką aš pragėriaus? Ką esu
Išdavęs ar kada apvogęs,
Kad rodos – krinta ant visų
Kaip dulkės mano sielos blogis.

Ką aš pragėriaus? Ką esu
Išdavęs ar kada apvogęs,
Kad rodos – krinta ant visų
Kaip dulkės mano sielos blogis.

Vlado BRAZIŪNO nuotrauka

Įamžinusi atminty. Savo tyloj aklinoj: labas,

Moters nugara apšviesta. Lyg paminklas,
it getas,
Krematoriumas, apšviestas nakti. Stalinė
lempa –
Ne prožektorius, aišku. Bet baimės, nerimo
gestas
Vienodas. Lietuvio ir žydo. Lietuvio ir rusu.
Lietuvio ir lenko.

Valia, įgavusi fotelio formą. Lietuviai prie
Laptevų jūros.
Šiaurės Jeruzalė. Draugui patekus kalėjiman,
gulsiuos miegoti
Tik ant grindų, pasitiesęs betoną.
Betoniniuos tūriuos
Blaškosi siela, šviesos prikalta prie kėdės.
Gal kai kas
pasakys – prie Golgotos?

Nėr istorijos jai užkloti. Yra piešiniai,
raižiniai, diagramos.
Būkit ramūs. Suskirstyta viskas kvartalaist,
rajonais, erdvėm, regionais,
Bet niekas – žmonėm, padermėm, tautomis,
gentimis. Būkit ramūs:
Formą įgyja tiktais neapykanta, baimė ar
vargas. Ar skausmas. Ne žmonės.

Lenkiuos iš tolo tū namų,
Kur auga kūdikis. Atrodo,
Galiu užkrėsti blogumu
Ir keršto troškuliu jo protą.

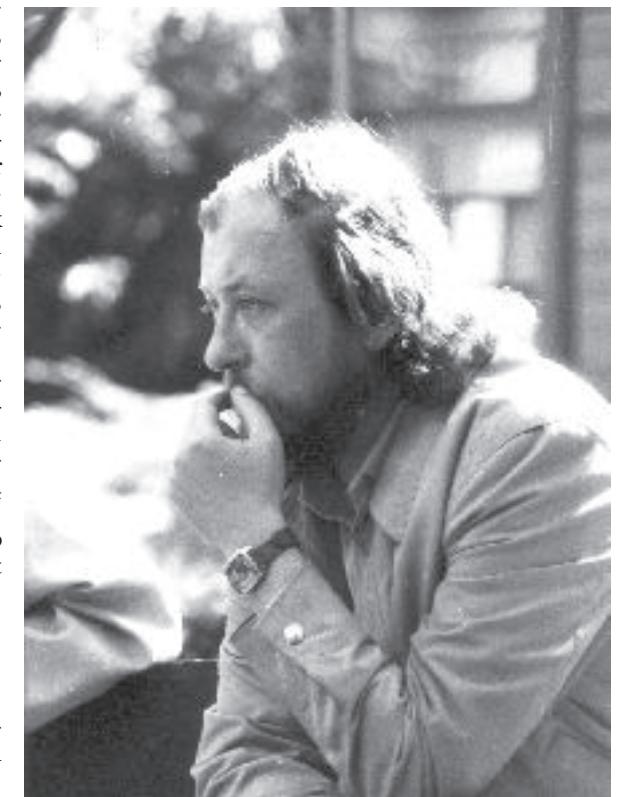
Bijau gimtinėn grīžt – lyg ten
Ką nors nekaltą būčiau plakęs
Ar tėvui mirštančiam vandens
Paduoti būčiau atsisakęs.

Poetą gerą į rankas
Bijau paimt – lyg dovanojęs
Jam garbę, prabangą. Ir kas
Dabar tokiam jam puls į kojas?

Ką aš ne taip dariau? Jaučiuos
Turbūt labiausiai jums skolingas,
Kad mokiau liūdesio, kančios,
O pats norėjau būt laimingas.

Deimei

Moteris, prikalta prie kėdės. Valia, įgavusi
formą
Kėdės. Neapykanta šitai kédei. Baltą
popieriaus lapą
Lyg devinta, lyg devyniasdešimta, lyg
devynišimtaj fortą

Džojos BARYSAITĖS nuotrauka

nei gyvenimas...

mes turime, bet kito tokio tiesaus, aistringo, literatūra „sergančio“ kritiko, kuris perskaitytų visus kultūrinius (ir ne tik!) laikraščius, žurnalus, almanachus *etc.* sulauksimė negreit. Užtat labai greitai, jau rytoj, aktualiosios kritikos žemėlapyje išvysime baltą dėmę.

Valdas gyveno tarsi pagal šiek tiek kitokius, kai kam galėjo atrodyti – netgi „senamadiškūs“ moralės ir profesinės etikos principus. Tarkim, jis negalėjo suprasti, kaip įmanoma išsileisti už kritišką, tačiau principingą žodį (pats kepšteltas, regis, niekados neisišeisdavo), nesuvokė, kaip savo kūrybą, juo labiau recenzija apie savo knygą galima spausdinti leidinyje, kuriame pats dirbi. Žalioje jaunystėje tikėjo, kad nusižudyti, vos sulaiks tam tikro amžiaus (35-40 metų) – tikslėsni skaiciuai išdilo iš atminties. Vėliau, jam jau sukūrus šeimą, sykį šypsningai truktelėjau jį per dantį („Tai ką, Valdely, mirtis vis dar teisingės ir gražesnė nei gyvenimas?“), o jis tik juokėsi, tiksliau – kukuliškai sodriai dudeno, nors, kai visa tai žadėjo, esu tikras, žadėjo nuoširdžiai. Ir vis dėlto niekas, matyt, nepraeina veltui – kiekviena rimta programa anksčiau ar vėliau pradeda realizuotis. Mirė sulaukęs tik penkiasdešimt dvejų, – negi iš tiesų toji paikoka, nepastebimai, bet kruopščiai gyvybines jėgas ardanti jaunystės nuostata suveikė?

Beje, tajį sodrū Valdo juoką girdėjau ir viename Kauno intelligentų bute, į kurį abu užsukome jau vakarop ir pamatėme Atgimimo laikų lyderių bei to meto aktyviausių intelektualų nuotraukas. Jos buvo išskirtos iš laikraščių ir pagarbiai pakabintos ant svetainės sienos. Tarp jų ir Valdo fotografija. Tada jis irgi dudeno lygiai tokiu pat kukulišku juoku...

Dar vienas atminties blyksniukas. Nakvojau Vilniuje, tuo met dar viengungiškame Valdo bute. Ištigo asketiška aplinka, o ypač šaldytuvas, pilnas nuorūkų. Prieš užmigdamis kalbėjome, aišku, apie poeziją. Valdas buvo gana kritiškas daugelio, kas be ko, ir mano kūrybos atžvilgiu, prisiminė V. Daunio ištara, atseit „Donaldo kūryba kaži kokia infantili“, žodžiu, tą pavakarę mano tekstai buvo gerokai pakedenti. Bet tuomet dar mokėjau ironiškai šypsotis, tad tuo iš gyniaus... O ryte nubundu ir girdžiu, kaip koridoriuje Valdas kažkam, matyt, ką tik atėjusiam, įrodinėja, jog Kajoko poezija turi keistą bei sunkiai išpėjamą matmenį, o ir apskritai verta rimto kritikų dėmesio, – žodžiu, Valdas nuo kažko bandė apginti mano eilėraščius, ir, tiesa sakant, didesniu ditirambu savo kūrybai tuomet dar nebuvau girdėjęs.

Va čia ir yra Valdas – į akis sakyti rūsčią teisybę, nesibaiminant netgi perlenkti lazdos, matuojančios kūrybines pastangas pagal pačius aukščiausius kriterijus, tačiau išgirdus nuomonę, kuri nepaiso jų, o remiasi atsitiktinėmis nuogirdomis ar asmeniškuais, nesustikti su pašnekoviu, riteriškai ginti ne tik užsipultą autorij, bet ir tuos aukščiausius kriterijus.

Kokie tie kriterijai? Bala žino. Jie turbūt labiau nujauciami, o gal tokie paprasti, kad apie juos pradėti kalbą galima nebent Valdo žodžiai:

Tik dabar supratau, kad aš nieko jau nepasakysiu
Teisingiau ir gražiau nei gyvenimas mano pasako...

Esu tikras, dabar kiek kitaip skaitysime ir vėlyvojo periodo Valdo kūrybą, juo labiau kad netrukus turėtų pasirodyti naujas jo eilėraščių rinkinys „Saulėlydis mano giesmė“.

Bet šiandien drauge pasidžiaukime, pasigérėkime „ankstesniojo periodo“ Valdemaro Kukulo eilėraščiais.

Etažerė

Aušra KAZILIŪNAITĖ

Vasara ir žaidimas

Julio Cortazar „Žaidimas baigtas“: apsakymai. – „Baltos lankos“, Vilnius, 2011.

Kad ir kaip mes burnotume ant pseudodvasingumo pižamų, sulopysti beprasmybės skutais ir susagstyti cikliškai atsikartojančiomis nugarėto ilgesio sagomis, vis tiek vasaros pabaiga skverbiasi į mintis, išteriskai tranko duris vyzdžiu virtuvėse ir gviešiasi apsireikšti virose įmanomose smulkmeneose – nulgeltusiais bazilikų stiebeliais balkone, nukritusiu obuoliu salvo puviu mo akordais bei pamažu vis rečiau skardenančio jau ne tokio nerūpestingo juoko salvėmis paupiuose bei lauko kavinėse. Pabusti iš vasaros sapno – tas pat kaip pabaigti žaisti žaidimą. Kaip perskaityti nuostabaus argentiniečių rašytojo Julio Florencio Cortazaro apsakymų rinkinį „Žaidimas baigtas“ (*Final de Juego*, 1956), kuris, beje, visai neatsitiktinai baigiasi to paties pavadinimo apsakymu.

Apskritai pavadinimas „Žaidimas baigtas“ J. Cortazaro kūrybos kontekste išgauna naujų prasmę arba veikiau priskina visą prasmį puošę, kurių pamerkti žedai atėjus rudeniui, laiko distancijos vedami, geba brandinti naujus vaisius. Atsišakiai tokio vaisiaus labai maga, nors tuo pat metu ir baugu. Krimst. Ir pasineri į interpretacijų galimybės bedugnė. Krimst. Ir jauti, kaip oras pamažu vėsta. Krimst. Ir visa, kas yra gražu, vėl tave domina. Rašytojas, kurio knygose skaitytojui visuomet siūloma žaisti, susipažinti su taisyklėmis ir vėliau, skaitant, jomis vadovaujant priimti sprendimus, pagaliau taria: „Žaidimas baigtas.“ Šioje knygoje paneigiamas skaitytojo galimybė spręsti, nors taip pat siūloma žaisti (aštuoniolika apsakymų autorius nuožiūra pagal sudėtingumą suskirstyti į tris skyrius).

Rašytojui pasiūlius taisykles, jas priėmuiso skaitytojo galimybė laisvai spręsti jau savaime yra nelaisvė. Tokia nelaisvė, kai individus jaučiasi galis spręsti laisvai besivadovaudamas kito kurjomis taisyklėmis, esti dar didesnio ir pražtingesnio masto negu tuomet, kai akivaizdžiai jaučiamas bei įsisąmoninama nelaisvė ir negalimybė apskritai priimti sprendimus. Tuo mūsų visuomenė ir joje tyvrancios nuotaikos prime na J. Cortazaro kūrybą, o ypač jo plėtotą skaitytojo laisvos nuožiūros principą pasauliye placių pagarsėjusioje knygoje „Žaidžiame klases“.

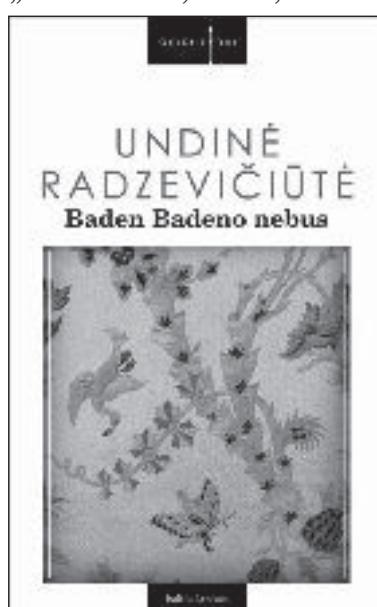
Kuo „Žaidimas baigtas“, kritikų laikomas vienu reikšmingiausių XX a.

antrosios pusės Lotynų Amerikos literatūros apsakymų rinkinių, skiriasi nuo kitų J. Cortazaro kuriamų skaitojo galimybės rinktis simuliacijų? Visų pirmu norint fiksuoти skirtumą dera atkrepti dėmesį į „evoliucinę“ knygos struktūrą – ji suskirstyta į tris dalis: nuo paprasciausio iki sudėtingiausio kūrinio. Pasak autorius, ši sudėtingejimą galime išmatuoti pagal tai, kiek pastangų turėtų iđeti skaitytojas, kad suprastų (arba manytų, jog suprato) kiekvieną apsakymą. Tokia evoliucinė knygos sąraša, siūlanti priimti pasiūlytają konцепciją keliaujant puslapiais, kaip jau minėta, pasibaigia apsakymu „Žaidimas baigtas“. Taip skaitytojui atskleidžiama, kad šiuo žodžiu kuriama paskutinio taško teisė priklauso tikrai ne jam, o tam, kuris ir pasiūlė žaistis pagal jo taisykles – taisyklių ir teksto autoriumi.

Kas sugalvojo metų laikų žaidimo taisykles, mums taip ir lieka paslaptis (intuicija kūzda, kad šis žaidimas nuo minėto argentiniečių rašytojo, kuriam viename interviu prasitarė pavydintis net Jorge Luisas Borgesas, tikrai nepriklauso), tačiau šis autorius deda taška savo magiškojo realizmo apsakyme „Vasarai baigtą“, taip atskleidamas, kad taisykles čia diktuoja ne mes... O gal ši regimybė – tik slogan, inercijos padidintas bandymas skaityti realitybę taip kaip knygas? Kad ir kaip ten būtų, baigiantis vasarai ir artėjant rudeniui tinkamas metas apsilikus nuburnot pseudodvasingumu pižamą atsiversti apsakymų rinkinį „Žaidimas baigtas“ ir siek tiek pasidemaskuoti ar kaip ten.

Knyga, kurią perskaites nežinai, ar esi ją perskaite?

Undinė Radzevičiūtė „Baden Badeno nebus“: istorijų rinkinys. – „Baltos lankos“, Vilnius, 2011.

Kadaise vieninteliam Biržų knygine teko pastebeti labai ploną, labai spalvotu viršeliu ir labai nesuprantamu pavadinimu knygutę ir kažkodėl nusipirkti. Taip netycia. Kalbu apie Undinės Radzevičiūtės 2003 m. išleistą pirmąjį romaną „Strekaza“, kurį autorė teigė norėjusi pavadinti „Strekaza ble“. Man patiko tos knygelės nervingumas bei deklaratyvus noras tiek save, tiek savo kūrybą priešpriešinti lietuvių kalbos komisijos ir sociumo prietarams. Antros autorei knygos „Frankburgas“ neskaičiau. Gal dar paskaitysi. Gal ir ne. Koks skirtumas. Bet štai ant mano rašomojo stalo guli nauja, jau trečioji, autorės knyga. Nė kiek ne mažiau man nesuprantamu pavadinimu „Baden Badeno nebus“. Tik paskaiciusi joje uždarytą tekstu ką tokiu pat pavadinimu ir malonai pasiurbčiojusi arbata su ponu G.com prisijaukinu ši pavadinimą.

Prijaukintas jis jau ne taip gražiai skamba. Kurortas. Gydomieji vandenys. Pirty, menančios senovės Romos imperijos laikus. Mergaitė nori ten važiuoti, nes šeima jai buvo žadėjusi, tačiau Baden Badeno nebus, nes prasidėjo karas. Stai kaip. Svajonės vs realybė.

Kuo ši smulkiosios prozos knyga skiriasi nuo pirmojo, juodojo humoru kupino rašytojos romano „Strekaza“? Tuo, kad čia humoras vos pastebimas, subtilus, tekstuose gerokai mažiau aštřių kampų, kuriais skaitytojai galėjo piktintis arba žavėtis ankstesnėje knygoje. Gal būtent dėl šios priežasties, socialiniam tinkle Facebook užsiminus, jog perskaiciusi „Baden Badeno nebus“ vėl prisiminiau, kad lietuviška proza taip pat gali „vežti“, sulaukia tokio vertėjo ir literatūros kritiko Laimanto Jonušio komentaro (kuris jis skatinė priimti su šypsena): „Baden Badeno geriau nebūtų buvę – geriau buvo Strekaza“.)
Kadangi nėra aštřių kampų, skaitytojas nė trupučio nesusiseidė lengvai praslysta puslapiais ir galiausiai yra priverstas savęs klausinėti, ar jis perskaite šią knygą, ar kas čia nutiko. Gali to net nepastebeti. Ir tai malonu. Taip pat šią knygą galima skaityti bandant įsigilinti į analizuoti, lyginti bei ieškoti susikertančių naratyvo taškų skirtinguose teksteliuose ir atrasti, kaip jie kalbasi tarpusavyje. Pažydzdžiu, istorijoje (knyga įvardyta kaip istorijų rinkinys) „Valteris Sulcas“ (p. 98), mirus vienam žmogui, jo palikimas atitenka teksto „Ketvirtasis palikimas“ (p. 110) veikėjui; dar šiuo atžvilgiu paminėtinos knygos „Baden Badeno nebus“ pradžioje esančios istorijos, kuriose kalbama apie vagies rankas. Panaši atskirktojimų, sutapimų ar trumpų istorijų susikirtimų pasitaiko visoje knygoje, tačiau jie nekelia sau uždavinio konstruoti užbaigtą, nudailintą ir vieno naratyvo vedamą už rankos knygos konceptą. Tai veikiausiai prisdėda prie to, kad tekstuose esantys klo dai atrodo išdraikyti, nevientisi, netobuli siužeto prasme, tačiau būtent dėl to ši knyga ir įdomi.

Pavieniai istorijų susikirtimai, supanašėjimai ir išisiskyrimai „Baden Badeno nebus“ išskiria iš kitų prozos knygų, kurios mums klastingai moja nuo žalios lentynos ir kviečia atvertus pasimėgauti pritempimais prie koncepto bei kitais skanumynais-dirbtinumynais.

Informacijos vitaminai

„Juodraštis“: Nevalstybinės politikos ir neoficialiosios kultūros žurnelas. – 2011, Nr. 3.

Šiame mažai kam girdėto žurnalo numeraje greta poros lietuvių aktyivistų sukurptų straipsnių matome visą puošę pasauliye gerai žinomu žmogaus teisių gynėjų, anarchistų, filosofų pavardžių. Džiugina, kad pagaliau Lietuvos veikėjai, užuot stengesi iš naujo išrasti dvirati arba užuot jį nuplagijavę (tik be begių ir siaip gerokai lievesnį nei pirmataks) ir bandę pristatyti skaitytojams kaip savo išradimą, ryžosi tiesiog išversti daug senų ir naujų nepaviršutiniškų tekstu įvairiomis socialinėmis, politinėmis, ekonominiėmis bei kultūrinėmis temomis. Šis darbas didžiai sveikintinas jau vien dėl to, kad, nors lietuvių garsėja emigracijos mastais, tačiau tiek tarp Lietuvos darbininkijos, tiek tarp intelektualų dar néra paplitusi socialinės bei politinės filosofijos tekstų skaitymo kitomis kalbomis praktika. Dažnai tiek kritikuojančių vertikaliosios valstybinės valdžios modelių, tiek jų garbastancių ar peikiančių šio kritikos objekto pasirinkimo galimybė aplinkoje galime išgirsti akmens amžiaus polemika grįstų pseudoa-

Replika

Apie „moters išaukštinimą“ ir vyro garbę

Atsiprašau „Nemuno“ skaitytojų už tai, ką tuoju pacituosiu. Suprantu, kad tokį pasažą padoruoje laikraščiuose neturi būti. Tačiau juo labiau juose neturėtų būti ditiramby knygoms, kuriose tokios eilutės išspaustintos. Vis dėlto buvo. 2011 m. sausio 28 d. „Literatūroje ir mene“ pasirodė didelė, labai pakiliu tonu parašyta Alfredo Guščiaus recenzija „Gyvenantis meilės glėby...“, skirta Vacio Reimerio atsiminimui tomui „Buvo...“ Atsiminimui autorius joje vadinas nei daugiau, nei mažiau – „meilės apologetu“. O 2011 m. liepos 29 d. „Šiaurės Atėnų“ skaitytojai galėjo susipažinti jau su Liongino Abariaus parangirika šiai knygai ir jos autorui. Anot L. Abariaus, V. Reimeris minėtoje knygoje „išaukštino moterį – meilės karalienę, Ikvėpę, gyvybę ir globą teikiančią talentams, genijams ir paaprastiems žmonėms“. Todėl bent jau labiausiai moterį „išaukštinančias“ eilutes pacituoti privalaui. Kaip sakoma, žmonės turi pažinti savo didvyrius:

„Dėl atsitiktinai susiklošiusių aplinkybių įvyko nuopuolis. Realybėje taip pat pasivirtino mano posmo apie „kažkokį trečią“ mintis: „Obelis. Obuolys. Obuolys – kirmėlė – visada kažkas išlenda trečias..“

Ta kirmėlė buvo rusiškai rašantis judėjų tautybės literatas. Kažkur Pamaskvyje, po vynu palaistytų poetų būrelio vaišių, jis suviliojo naivią ir patikliai lietuvių poetę, palikdamas biologiskai nutistantį pėdsaką. Viskas buvo pastatyta ant kortos. Mūsų draugystėje įvyko lūžis ir posūkis, turėjė lemiamos reikšmės jau net trijų žmonių likimams. Galėjau ir galiu kaltinti save, kad tada pasidavau antros puses įkalbinejimui po ano pėdsako sunaikinimo sukurti mūsų abiejų atžala (V. Reimeris, „Buvo“, Vilnius: „Žuvėdra“, 2010, p. 613-614).

Apie tą poetės užaugintą dukrą, kurios pačios dukra jau užauga, V. Reimeris, girdamas gržia šeima, sūnumis ir anūkais, toliau net neužsimena. Ko norėti, jo sąmonėje, matyt, tai viso labo tik dar vienas „biologinis pėdsakas“...

Nuomonė būna įvairių. Replikos pradžioje minėti autoriat turbtū įsivaizduoja, kad ir cituotos eilutės – tai moters išaukštinimas. Deja, aš manau, kad kai vyras, kuris skelbia tokius tekstus apie kadaise mylėtą moterį, tau ištiesia ranką, savają privalai skubiai slėpti už nugaros. Rusų kalboje yra net tokis kiek grioždžias, bet tikslus žodis „nerukopožnýj“, nurodantis negarbingą asmenį, kuriam padorus žmogus paduoti rankos neturėtų.

Gyvenamo lietuviško banalaus ir vulgarus popso apsupty. Tačiau popsinų pseudožvaigždžių papročiai vis dėlto neturėtų pasklisti plačiau jų pasaulio ir geltonosios spaudos puslapiai.

Donata MITAITĖ

Ši šalis nemégsta idealistų, kurie už simbolinių atlygių ištikimai jai tarauja.

Ši šalis palanki godiesiems ir nuožmiesiemis, kurie dejo ant jos skersą ir visą gyvenimą siekė vieno – manipuliuodami politikų bei valdininkų silpnybėmis prikimšti savo kišenes.

Kai diskriminacija įteisinama įstatymais, jos tarsi nelieka.

Tielieka amžina nuo jauta, kad blogis, jau nekalbant apie visas kitas jo nesąmones, yra dar ir banalus.

Apie vieną tokį „cinkt“. Skaitai knygą, žiūri į tapybos darbą, sukioji galvą prie išmoningos instalacijos, klausaisi muzikos opuso, o neapleidžia mintis: „Viskas čia gerai, bet... Labai pasistengęs, iš mažumės išmokes tam tikrus amato pagrindus, štaip turbūt ir aš galėčiau...“

O yra kūriniu, ties kuriais paprasčiausiai netenkai amo: „Ne, štaip niekados nesugebėčiau, niekados!..“

Va čia ir yra tasai „cinkt“.

cave canem

Galejome praeiti pro šalį

Kaune vis daugiau renginių, festivalių, kurie apima visą miestą ar bent jo centrę erdvę. Dabar, kai išprastū, tradicinių vietų vizualiam menui demonstruoti dažnai pritrūksta, tenka ieškoti alternatyvų, kurios nuspalvinia festivalių kasdienybę. Aštuntasis tarptautinis fotomeno festivalis „Kaunas Photo“ taip pat veikia panašiu principu. Parodų tiek daug, kad keilioms tekėti įsiurkti miesto pakraščiuose. Jas rasti gali padėti žemėlapis festivalio lankstinuke, jei tik sugebėsite susigaudyti, nes jis gana painus.

Bet tiek to – tas sales kauniečiai jau žino atmintinai. Šiamečio festivalio tema – „Nutylėtos istorijos“ – angažuoja dokumentinės fotografijos ribose, tačiau labiausiai užgriebia jos periferiją. Tą, kuri netelpa į kasdienės žiniasklaidos stereotipus ir lieka beveik nepastebėta. Skaudžios ir lengvų egzistavimų žyminčios aktualijos, „fotografiniai“ greitis ir gyvenimo dabartinių skonis yra pagrindinis „Kaunas Photo“ parodų bruožas, kuris palieka visai nemažai vienos ir kitokiai, „ilgesnio galiojimo“ fotografijai. Organizatoriai sutinka su šiandien diktuojamomis fotografijos sąlygomis ir koketavimu su žiūrovais. Ji jau nebenori patikti, dažniau siekia sudominti, patraukti, net klasata suvilioti. Jei žiūrovai leidžiasi į žaidimą, yra pasiruošę tam tikra prasme pasiduoti – susitikimas ir įvyksta.

Pirmają festivalio dieną startavo Prancūzijos, Lietuvos ir Didžiosios Britanijos fotografai, užémę Rotušės aikštęs erdvę, kad žiūrovai nepavargtų vaikščioti. Kauno fotografijos galerijoje – portfolio konkurso „Kaunas Photo STAR 2010“ nugalėtojo Erico Lusito iš Prancūzijos fotografijų paroda „Sovietų imperijos pėdsakai“, kurioje autorius pasakoja apie sovietinę tikrovę, dokumentuoja santvarkos galios ir žlugimo ženklus. Lietuvoje šie darbai pralaimi tik tiek, kad visa tai, ką rodo E. Lusito, mes esame matę realybėje, todėl fotografijos turi būti ypač paveikios. (Tiesa,

Klaudijus DRISKIUS. „Kunigas Algirdas Dauknys Veprio ežere“.

parodoje nėra né vienos nuotraukos iš Lietuvos). Dideli formatai, placiai atsveriančios erdvės, grësmingi kariniai objektais ir sukuria tokį įspūdį. Fotografas, gimes ypač gražioje Italijos vietoje, keliao po Rytų Vokiečiją, Baltijos šalis, Rusiją, Vidurinę Aziją, Mongoliją ieškodamas visai kitokių patircių. Aplankė šalis, kurių yra labai skirtinges, tačiau vienijamos imperinės „dildybės“ ir sunkiai nusakomo šalto monumentalumo. Šie stebėjimai, ieškojimai E. Lusino ir pavertė fotografi.

Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejuje Klaudijus Driskius pristato fotografijų projektą „Arti Sartu“. Nevarčiūtiesiems 2007 m. pasirodžiusi autorius albumo dabar skiriama paroda. Kaip teigia organizatoriai, ji bus artima žiūrovams, kurie ištikimi senajai Lietuvos fotogra-

fijos mokyklai, jos tradicijoms ir ikonografijai, kurie pripratę fotografijos matyti netiketus, įsimintinus žmonių tipą, dažnai su įspaustomis skausmo žymėmis veiduose.

Galerijoje „Meno parkas“ atidaryta Johno Londei iš Didžiosios Britanijos įsimintinės pirmosios dienos fotografijų paroda „Parduotuvėlė užsidaro“, kupina visai kitokiu sentimetu. „Tai mažo verslo muziejai, išsaugoti fotografijose.“ Nedidelės, jaukios parduotuvėlės, jau priskaičiavusios daugybę savo istorijos metų ir sukaupusios tiek, kad ju erdvės šiandien užsipildo ne tik prekėmis. Dideliuose fotografijų lakojuose išliko visos detalės ir mažmožiai, kuriais galima mėgautis pamirštant laiką lyg vaikystėje spalvotomis knygų iliustracijomis. O šalia begalés daiktų – krautuvėlių šeimininkai, tapę jau neatsiejama viso šio pasaulėlio dalimi. Deja, taip sparčiai nykstančio plėšrūniškos komercijos apsuptyje, kad tenka pasitelkti fotografiją jam įamžinti.

Galerijoje „101“ suomių fotografė, gyvenanti Švedijoje, Nina Korhonen pristatė paskutinią savo fotografijų trilogijos dalį „Atsigréžimas“, kurioje respektojančios moters gyvenimo ciklas skirtinges amžiaus tarp-

John LONDEI. „Parduotuvėlė užsidaro. Vaistininkas“.

nais ir aplinkybėmis, vis kitose vietose ir kitaip pasirenkant. Labai atviras fotografinis dienoraštis. Intymumas ir asmeniškumas – pagrindiniai fotografijų koziriai, nes atskleidžia ne tiek autore, kiek žiūrovų patirtis.

Žaliakalnio funikulieriaus viršutinė stotelėje įsiūrusioje „F galerijoje“, kuri yra „arčiausiai“ festivalio organizatorui – estų fotografo Märtenco Krossa fotografijų paroda „Plaukianti svajonė“. Tai pasakojimas apie Baltijos jūros įkvėptas svajones. O darbuose – siauriciai (tarp jų, žinoma, ir mes), įkvępti, paveikti jūros, keistos vandens magijos. Fotografijose tai tarsi ne išprastas, šalia esantis gamtos objektas, o vidinė į ją pasinėrusi žmonių būsena. Svarbiausia – jog ir paties autorius.

Kauno kolegijos J. Vienožinskio menų fakultete eksponuojama austrijų fotografo Loiso Hechenblaiknerio paroda „Alpių istorija“. Ten, kur akmeninės pelėdos saugo kalnų, menininkai vis dar labai retai eksponuoja savo darbus, nors erdvė tam išties puiki. Todėl tai savotiškas festivalio at-

radimas. Pristatoma diptikų paroda, kuri atskleidžia gyvenimo kaitą, fiksuoją laiko slinktį. „Anksčiau ir dabar“ – dažna, vis labiau populiarėjanti „susivokimo“ forma, ypač tinkanti fotografijai. Stebint ją, dažniausiai, deja, išryškėja šiandienos skauduliai ir klystkeliai. O gal tiks retrospekcijos trauka ir jėga yra didesnė... Nuo vienu dalyku atitinkstame, kitus surandame, tačiau ką tai kalba apie tikruosius kokybiinius postūmius? Ar jie apskritai įmanomi? Žiūrėdami į Australiją, galime pasvarsytis ir apie save.

Tai tik didžiausiai ir ryškiausiai festivalio „Kaunas Photo“ akcentai, kuriuos lydi kitos parodos, fotografijų naktys, portfolio peržiuros, paskaitos ir knygų pristatymai. Atrodo, jog tai vienas judriusiu ir margiausiu festivalių Kaune. Jo gausa kartais beveik virsta pertekliumi tiems, kurie linkę lankyti visus renginius. Tačiau kitiems suteikia daug galimybų rinktis.

Parengė Audronė MEŠKAUSKAITĖ
Festivalio archyvo nuotraukos

Steve HART. „9-11 pro mano langą“.

Eric LUSITO. „Sovietų imperijos pėdsakai. Mongolija“.

Alytuje jau antrą kartą paskelbtas meno streikas

Aušra KAZILIŪNAITĖ

Vasarai nepermaldaujamai pypintate ate ate staiga imi ir suprantai, kad taip ir neteko jos gerai padulkinti. Ant stalo guli krūva nebaigtų tekstų, kurių nepraleidžia progos linksmai pakrizonti iš tavo apgalėtinio sutrikimo. O kur dar nepradėtos knygų recenzijos ir straipsniukai, pažadėti kultūrinei laikraštiui, kuri volijasi prie konteinerių ir lažosi lūpuke slykščiai plonu liežuvėliu, reikalaudama šio dar nepradėto, bet iš anksto pašvinkimo linksmybei pasmerktu laimikio. Gana paradoksalu, bet būtent tokiomis aplinkybėmis gavau pasiūlymą vykti į Pasaulio duomenkasių ir psichodarbininkų kongresą Alytuje.

Kas čia tokio paradoksalus? – paklausite jūs, jei būsite pakiliai nusiteikę. Keistas sutapimas, – tarstelėsi aš. Ir iš tiesų keistas. Nes šiai metais Alytuje rugpjūčio 22–28 d. vykės kongressas organizuotas kaip tėsinys tradicijos stoka nesiskundžiančiu Alytaus bienaliu bei iš to išsirutuliojusio Alytaus meno streiko, nuvilnijusio prieš porą metų. Taigi kaip tik tuo metu, kai buvo pataitinamiausias metas, man paciai apie tai net nenuuoškiant, paskelbė asmeninį meno streiką bei kultūros boikotą, sulaukiau tam realaus postūmio (arba kitais žodžiais tariant – mečiau vius) išspareigojimus ir išsišypštusi savo didelę nosį į Vilnių išmečiau jį kelioms dienomis į šiukslių déžę, kad vėliau galėčiau pasikuitusi tarp būtinių atliekų vėl jį sau išspėsminti). Ir kaip aš nustebau išlipus iš automobilio Alytuje (mieste, kuriame iki šio pabėgimo taip ir nebuvu tekuši garbė mano jaunai galvai būti nunařintai giliuose apmąstymuose ar pa-

Dovilės ir Reiu Tuur performansas-žyvis.

kratytais pagal keistą muziką) – greta manęs radosi daugybė panašiai savo kvėpavimo takus pralaisvinusiu ir visokius ten londonus, berlynus, minskus ir t. t. šastelėjusią šalin žmonių, kurie atrodė pamazū nusirengiantys savo iki tol rūpestingai adytą antižvalumą.

Kiek vėliau sužinojau, kad tarp kongreso dalyvių būta ne vieno legendinio kontrkultūros veikėjo ar menininko. Paminėtinį tokie vardai kaip garsaus neoistut aljanso (jie organizavo pasaulinę trejų metų trukmés meno streiko kampaniją 1990–1993–iaisiais) iškilus narys, menininkas, filmu kūrėjas, rašytojas, subkultūros pamfletistas, neoficialiojo meno istorikas ir aktyvistas Stewartas Home'as (vieną iš gausybės šio personažo knygų galime pavartyti ir lietuvių kalba – tai 2009 m. leidklos „Kitos knygos“ išleistas „Kultūros antpuolis: utopinės srovės nuo lettrizmo iki „Klasų kovos“), menininkas Howardas McClellan, 7-ojo dešimtmečio ak-

tyvistas, šiu dienų anarchistų guru Benas Morea ir daug kitų veikėjų, kurių Lietuvoje, o tuo labiau mažai išreklamuotame renginyje Alytaus mieste tikrai nesitikėjau sutikti.

Pasak vieno pagrindinių renginio organizatoriu, lietuvių menininko ir aktyvisto, politinių sanklodų kritiko, straipsnių ir manifestų, konstatuojančių hierarchinės visuomenės ydas, autorius Redo Diržio, meno streiko idėja šiuo atveju atliepija norą susirinkti jautriems žmonėms ir bendraudinti bei veikti kartu, dalytis idėjomis, nekuriant to, ką civilizuatame pasaulioje išprasta vadinti menu, kas savo štampuota forma ir reglamentuota oficiozine prigimtimi aprūboja, iškreipia, hierarchizuoją ir kitaip verčia vėmti. Taip pat viena iš meno streiko prielaidų būtų galima ivardyti siekį boikotuoti 2009 m. Vilniaus kaip kultūros sostinės reiškinį, kuris, kaip vėliau laikas ir patvirtino, buvo nusikalstamas ir gėdingas, o praktikoje apskritai patyres visišką fiasko.

DAMTP (DAta Miners & Travailleurs

Surrealistas muzikantas eksperimentatorius iš Stokholmo Johannes Bergmarkas dalijasi patirtimi ir idėjomis apie tai, kaip pačiam pasidaryti muzikinius instrumentus.

Psychique) – tai duomenų šachtininkų ir psichodarbininkų judėjimas, kurį 2009 m. iškūrė Alytaus meno streike dalyvavę IWW nariai. Šiuo metu dar besiformuojanti, nario mokesčio nerenkanti organizacija, kurios vardu veikia viso pasaulio įvairūs darbininkai, siejantys save su pramoniniu psichinės savo ir visų mūsų ap linkos formavimu – t. y. pajungiantys erdvę, laiką ir prasmę. Internetiniame portale apie meno streiko konцепciją rašoma: „Meno streikas buvo paskelbtas kaip priešprieša VEKS'ui (Vilniu – Europos kultūros sostinei) bei visam nacionaliniam establišmentui apskritai. Tokiu būdu bienalė buvo realizuota iš vidaus ir nuo šiol bienalės veiksmas jau numatomas kas antrus metus demonstratyviai ne tik nekurti meno, bet ir išsiuokti jo gamintojus, propaguotojus bei vartotojus.

Šiuo metu bienalė žvelgia į ateity ir siekia išsilieti į visuotinį streiką ro itin sėkmingą bendrą projekta, teatro vyriausasis dirigentas J. Geniušas negailėjo gražių žodžių, juo kad Lietuvių opera – vienintelė etninė operos grupė JAV, taip pat vienas iš nedaugelio lietuvių išeivijos koletyvų, gyvuojančių tiek laiko ir puoselėjančių Lietuvos operos tradiciją bei kultūrą toli nuo gimtinės. Per savo gyvavimą Lietuvių opera Čikagoje pastatė dešimtis žymiausių kūrinių, o šiai jubilejiniai 55-aisiais metais žiūrovai išvydo F. Lehoro operetę „Grafas Liuksemburgas“. Bene didžiausia nuostaba apima sužinojus, kad tiek metų gyvuojančios koletyvas yra pelno nesiekianti organizacija, kurios gyvavimas priklauso nuo rėmėjų aukų ir aktyvaus dalyvavimo jos organizuojamuose renginiuose“, – susižavėjimo ir gražių emocijų neslėpė maestro. Jis pridūrė, kad tai labai aukšto lygio mėgejiškas koletyvas, galintis atlikti ir daug sudėtingesnius kūrinius. „Tai pajutome dar pernai, kai statėme operetę „Links-moji našlė“, todėl šiemet trupės artistams kėlėme tokius pat aukštus reikalavimus kaip ir profesionaliems atlėkėjams“, – sakė dirigentas, pripažinęs, jog šiu žmonių atsidavimas muzikai, užsideginas, noras rimtai dirbti tikrai begalinis, juo labiau kad visi be išimties Lietuvių operos koletyvo nariai visu kūriu dirbantys žmonės. „Galbūt todėl ir stebino ne tik koletyvo profesionalumas, bet ir labai pozityvi energija, kuria po intensyvios darbo dienos atėjė į repeticijas spinduliuodavo artistai“, – prisiminimais dalijosi J. Geniušas, tą patį kalbėjės ir apie orkestrą. „Operetę pastatėme tikrai per rekordiškai trumpą laiką – su dainininkais repetavome geras porą savaičių, o orkestrui pakako vos trijų repeticijų“, – nusiūpsyo teatro dirigentas ir dar kartą pabrėžė, kad būtent gebejimas per labai trumpą laiką išmokinėti anksčiau nematyta kūrinį įrodo aukštą orkestrantų profesionalumą.

Marijos MLINKAUSKAITĖS nuotraukos

Čikagoje – ovacijos „Grafui Liuksemburgui“

Lina STANKEVIČIŪTĖ

Praėjusią savaitę grupė Kauno valstybinio muzikinio teatro artistų grįžo iš JAV. Kartu su Čikagos lietuvių operos artistais kauniečiai surengė kasmetinę muzikos šventę, pakviedami žiūrovus į Franzo Leharo operetę „Grafas Liuksemburgas“. Čikagoje operetę statė teatro vyriausasis režisierius K. Jakštės, kuris lygiavertė prieš metus su ta pačia komanda Lietuvių operoje statė didžiausio pasisekimo sulaukusią F. Leharo operetę „Links-moji našlė“. „Grafo Liuksemburgo“ premjera turėjo vykti dar pavasarį, tačiau dėl sunukmų su vizomis ją teko atidėti rudeniniui, – sakė režisierius ir pridūrė, kad visą šį laiką abiejų trupių artistai stropai dirbo individualiai. „Būtent todėl operetę ryžomės pastatyti per labai trumpą laiką“, – neslėpė K. Jakštės, kuriam, be režisūrinio darbo, teko iš organizacinių darbų kruvius. „Viena

Gitana Pečkytė ir Raimondas Baranauskas.

Justina Vitkutė ir Gintaras Visockis.

šio projekto sėkmės priežascių – prieš pat gastos išvykusi bendra repeticija“, – prisipazino režisierius, jokiui būdu nesutikęs, kad Čikagos lietuvių operoje dainuoja paprasti mėgėjai. „Jeigu koletyvas gyvuoja daugiau nei pusę amžiaus, o didesnė dalis jo narių turi muzikinių išsilavinimą, vargu ar galima tai vadinti mėgejiškumu. Juk ir 15–20 metų žuvį gaudancio žvejo nepavadintum mėgėjų“, – sypsoji režisierius, nematydamas didelio atotrukio tarp profesionalių Kauno at-

likėjų ir Lietuvių operos artistų, kuriems užjūryje skyrė daugiausiai dėmesio. „Kita vertus, kas, jei ne aplinka vaidina karalių, ir jeigu būtų pasijutusi bent menkiusia mūsų teatro atlėkėjų artistinė arogancija, taip ir liktumė scenoje vienisi“, – išitikinės režisierius, kuriam pavysko maksimaliai sumažinti atotrukų tarp profesionalizmo ir mėgejiškumo. „Man didžiausias pasiekimas – salėje nesimūstantis, susikaupęs žiūrovas, bijantis praleisti menkiusią epizodą. Beje,

pradžioje susižavėjimas, vėliau ovacijų griausmas ir gėlių jūra lydejo ne tik mūsų solistus G. Maciulevičių, G. Pečkytę, R. Baranauską, bet ir teatro atlėto artistus J. Vitkutę ir G. Visockį, kai šie atliko D. Bervingio sukurtaus šokių“, – prisipažino K. Jakštės, džiaugdamasis, kad per spektaklį beveik 3 tūkst. žiūrovų talpinanti salė buvo ne tik sausakimša, bet galėjai girdėti joje ir musę skrendant.

Kalbėdamas apie Lietuvių operos koletyvo ir Kauno muzikinio teat-

Kauno muzikinio teatro naujajame sezone – kūrybingos vasaros tasa

Lina STANKEVIČIŪTĖ

Jau graži tradicija, kad naujajį sezoną Kauno valstybinis muzikinis teatras pradeda premjeromis ir jubiliejiniuose renginiuose. Tad ir spalio 1 dieną prasidėsiantis 71-asis kūrybinis sezono išimtis. Muzikos mylėtojų laukia net keturių premjeros, iš kurių dvi – italių kalba.

„Teatro repertuaruose net 35 spektakliai, kurių daugelis nuolat atnaujinami“, – sako teatro vadovas Benjamas Želvys ir džiaugiasi, kad po Naujuų visus pakvies į Johanno Strausso operetę „Čigonų baronas“. „Na, o iki tol savo ištikimujų žiūrovų ir muzikos mylėtojų laukime spektakliuose, kurių ne vienas bus skirtas pripažintų teatro menininkų kūrybos jubiliejams“, – teigė B. Želvys ir priminė, jog jau spalio 9-ąją teatro scenoje skambės opera „Karmen“ solistės Ritos Preikšaitės kūrybos 25-mečio proga. „To paties mėnesio 30 dieną parodysime spektaklį „Margarita“, skirtą režisieriaus, buvusio ilgamečio teatro vadovo Ginto Žilio 70-mečiui, o lapkričio 20-ąją į koncertą susitiki muzikinio teatro Baltojoje salėje tokio pat jubiliejaus proga gerbėjus kviečia dainininkas Juozas Malikonis.“

Lapkričio 25 d. teatras žiūrovus pakvies į Lietuvoje dar nestatyta Giuseppe's Verdi operą „Atila“, kurios premjeros šiai vasarai jau parodytos Estijoje Piarnu ir Tartu vykusiuose tarptautiniuose operos festivaliuose „PromFest“ ir „Birgita“. Kaip pabrėžė teatro meno vadovas, Kauno valstybinio muzikinio teatro indėlis atliekant operą „Birgito“ festivalyje buvo minimas kaip ypač reikšmingas, stebinantis aukštą profesinių lygių. Kalbėdamas apie būsimą premjerą, jis priminė, kad šis ankstyvojo G. Verdi kūrybos periodo operinis šedevras Lietuvoje dar nestatytas ir kad originalo kalba vyksiančiam spektaklyje dainuoti festivalyje Estijoje dalyvavę užsiensio solistai: Anatolijus Siuko (Baltarusija), Erikas Fentonas (JAV), Vladislavas Sulimskis (Baltarusija), Sandra Janušaitė, prie jų prisdės ir teatro solistai Algirdas Janutas, Tadas Girininkas bei kiti.

„Sezoną pradėsime spalio 1 d. dar viena teatrine italių kalba atliekama Gaetano Donizetti opera „Liucija di Lamermur“, – pristatydamas sezono staigmenas tėsė B. Želvys, – šios operos mūsų trupės repertuaruose dar nebuvu. O svarbiausia, pastatyme pamatysite visą menininkų žvaigždyną: spektaklį kuria muzikos vadovas ir dirigentas prof. Julius Geniušas, meno vadovė – Dalia Ibel-hauptaitė, režisierius – Gediminas Šeduikis, scenografas ir šviesų dailininkas – Marius-Aleksandru Dumitrescu (Rumunija), kostiumų ir grimo dailininkas – Juozas Statkevičius. Operoje pagrindines partijas dainuos Raminta Vaicekauskaitė, Gitana Pečkytė, Edmundas Seilius, Vaidas Vyšniauskas, Mindaugas Zimkus, Vytautas Juozapaitis, Laimonas Pautienius, Raimondas Baranauskas ir kiti solistai. 71-ojo sezono premjeriniu spektakliu „Liucija di Lamermur“ režisierius Gediminas Šeduikis prisipažino, kad statydamas operą negalvojo, ar jis bus „moderni“, ar „klasikinė“. „Pirmiausiai mąsciau apie dramą, personažų kolizijas, klausiausi muzikos, kuri ir padidavo natūralią spektaklio formą, – sakė režisierius, pridūrės, kad „Liucijos di Lamermur“ estetika dvilypė – joje darniai skamba ir modernas, ir klasika. Paklaustas, kodėl veikalas statomas originalo kalba, režisierius prisipažino esantis originalo kalbos šalininkas operose. „Kiekvienoje kalboje egzistuoja daugybė niuansų, kurių neįmanoma tiksliai išversti. Be to, kalba turi savo unikalų „skambėjimą“, dermę. O kompozitorius, rašydamas operą, sujungia muzikos ir kalbos audinių – ir tai unikal. Todėl vardu ar Uđrio aria taip pat skambėtų suomiškai...“ – teigia režisierius. Jis išitikinės, kad šioje operoje, kaip ir geriausioje pasaulio literatūroje, svarbiausios amžiniosios vertybės.

92-ojo kūrybinio sezono rugsėjo mėnesio repertuaras

11 d., sekmadienį, 19 val. Ilgojoje salėje (Kęstučio g. 62) – Gyčio Ivanausko teatro spektaklis „Aš tave labai myliu“. Režisierius Gytis Ivanauskas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietai kainos – 30, 35 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 71) dirba kasdien 10.30-19 val., tel. 22 40 64. Bilietai taip pat platina Tiketa.

Kauno valstybinis lėlių teatras

10 d., šeštadienį, 12 val. Mažojoje scenoje – „Meškiuko gimtadienis“. Muzikinė fėjų pasaka. Nuo 3 m. Režisierė R. Bartninkaitė. Bilietai kainos – 8, 10 Lt.

11 d., sekmadienį, 12 val. „Katės namai“. Pagal S. Marsa-ko pasaką. Nuo 5 m. Režisierius A. Stankevičius. Bilietai kainos – 8, 10, 12 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 87A) dirba IV-V 11-17 val., VI-VII 10-14 val., tel. 22 16 91. Bilietai taip pat platina Bilietai pasaulis.

8 d., ketvirtadienį, 18 val. Klasika Miesto sode – Kauno styginių kvartetas: Karolina Beinariytė (I smuikas), Dailia Terminaitė (II smuikas), Eglė Karžinauskaitė (altas), Saulius Bartulis (violončelė).

19.30 val. Vakarai prie Galerijos (Neprirklausomybės a. 12) – saksofono ir gitaros melodijos, šachmatai, stalo žaidimai, arbata. **20.30 val.** Romuvos pasažas (Laisvės al. 54) – Luumm (electroacoustic / experimental).

9 d., penktadienį, Dūdos Laisvės alėjoje – Lietuvos karikuomenės Karinių oro pajėgų pučiamųjų instrumentų orkestras. Orkestro vyr. dirigentas Ricardas Kulukskis, vyresnis dirigentas Remigijus Terminas. **16 val.** orkestro eisenai nuo Kauno šv. arkangelo Mykolo (Igulos) bažnyčios iki miesto sodo. **16.30 val.** orkestro koncertas Miesto sode.

14 d., trečiadienį, 18 val. Muzikinio teatro sodelyje – „Šokam lindihopą“.

Rugsėjo 13-18 d. Kaune vyksiančio Europos vyru krepšinio čempionato metu organizuojamos kultūrinės programos, įvairūs renginiai ir akcijos. Kad kaukiečiai bei miesto svečiai galėtų turiningai leisti laisvalaikį prieš rungtynes bei po jų, Laisvės alėjoje, Vilniaus gatvėje bei Rotušės aikštėje pasirodys įvairūs kolektyvai, atlikėjai, muzikantai.

Kviečiame registruotis visus norinčius dalyvauti pavieniai atlikėjus, kolektyvus, įvairias trupes, muzikantus, šokėjus, fakyrus, cirko artistus. Informacija ir registracija tel. (8 37) 42 40 67, (8 686) 08942 bei el. p.: daiva.morkunaite-smithiene@kaunas.lt

8 d., ketvirtadienį, 12 val. Laisvės alėjoje, prie Vytauto Didžiojo paminklo, Lietuvos Vytautų klubas kviečia pamėti Vytauto Didžiojo karūnavimo dieną. Gros ir dainuosis Kauno muzikos ansamblis „Aimai“.

8 d., ketvirtadienį, 17 val. galerijoje „Aukso pjūvis“ (Verslo lyderių centras (BLC), K. Donelaičio g. 62 / V. Putvinskio g. 53) atidaroma kauniečių menininkų Arūno Vaitkūno ir Eugenijaus Varkulevičiaus tapybos paroda iš ciklo „Duetai“. Parodoje abu menininkai rodo abstrakcijas: E. Varkulevičius – naujausias, o A. Vaitkūno darbai sukurti daugiausia 2000-2004 metais. Paroda veiks iki spalio 7 d. Galerijos darbo laikas: I-V 10-18 val. Informacija tel. 75 27 50, (8 687) 80276.

Rugsėjo 3-10 d. Kauno tautinės kultūros centras kviečia 4-18 m. vaikus ir jaunuolius į studijas, ansamblius, būrelius. Dokumentai priimami raštinėje, A. Jašto g. 18, darbo dienos 9-12 ir 13-16 val. Informacija tel. 40 71 35, (8 679) 36861; www.ktkc.lt.

12 d., pirmadienį, 18 val. KTKC etninės veiklos studijos (Kalniečių g. 180) – mokymai jaunimui ir suaugusiesiems „Kūrybos džiaugsmai“: veltos uogos (vilkna). Veda dailininkė Dalia Žiurkelienė.

13 d., antradienį, 18 val. rankdarbių mokymai suaugusiesiems „Vakarojimai seklyčioje“: vėlimas. Veda Daiva Vainauskienė.

14 d., trečiadienį, 18.30 val. paskaita „Gyvenimo problemos ir skausmas“. Lektorius Aleksandras Žarskus.

Parodos

Rugsėjo 1-30 d.

Kauno taikomosios dailės mokyklos mokinį darbų paroda „Laiko ženkli“: Vadovė Jūratė Lapienė.

Tapybos paroda „Lietuviški ženkli“, skirta Baltų vienybės dienai. Dalyvauja Kauno tautinės kultūros centras, Kauno kolegijos Justino Vainožinskio menų fakultetas, Kauno taikomosios dailės, J. Grušo meno, VŠJ J. Urbšio katalikiška vidurinė mokyklos.

Karpytojų Elenos Žukauskienės ir Mildos Stakauskienės paroda, skirta Baltų vienybės dienai.

10 d., šeštadienį, 11 d., sekmadienį, 16 val. Vytauto Didžiojo karų muziejaus sodelyje – varpu muzikos koncertai „XX amžiaus muzika“. Karilionu skambins Julius Vilnonis.

Kaunas Photo 2011

9 d., penktadienį, 18 val. salone „Interjero erdvė“ (Kursių g. 7) – kauniečių fotografų Gintaro Česonio, Mindaugo Kavaliausko, Dariaus Kuzmicko, Vytauto Pletkaus fotografių interjere parodos atidarymas.

12 d., pirmadienį, 18 val. Kauno menininkų namuose (V. Putvinskio g. 56) – šveicarų fotografo Christiano Lutzo kūrybos vakaras ir parodos „The Tropical Gift“ aplankymas kartu su autoriumi.

13 d., antradienį, šveicarų fotografo Christiano Lutzo, Vevey Images prizo laureato, kūrybos vakaras Nidos fotografų seminarė.

10 d., šeštadienį, 12 val. Kauno m. savivaldybės V. Kudirkos viešojoje bibliotekoje (Laisvės al. 57) – knygos „XX a. krepšinio legenda“ pristatymas.

10 d., šeštadienį, 17 d. Bažnytinio paveldo muziejuje (Šv. Mykolo g. 9, Vilnius) baigiamas eksponuoti paroda „Vilniaus bernardinės: kasdienybė ir šventės. Archeologinių tyrimų medžiaga“.

Rugsėjo 17 d. Bažnytinio paveldo muziejuje baigiamas eksponuoti paroda „Introibo ad altare Dei“. Ta proga **rugsėjo 9 d., penktadienį, 17 val.** muziejuje vyks ekskursija po parodą su jos kuratore Agne Zemkajute.

Muziejaus darbo laikas: antradieniais–šeštadieniais 11-18 val. Informacija tel. (8 5) 269 78 00.

8 d., ketvirtadienį, 18 val. galerijoje „AV17“ (Aušros vartų g. 17, Vilnius) atidaroma juvelyrės autorių Mari Relo-Saulio ir Adolfo Šaulio paroda „Next Last“. Paroda veiks iki spalio 11 d. Darbo laikas: I-VII 10-19 val. Informacija tel. (8 5) 2125791, (8 617) 52272.

8 d., ketvirtadienį, 18 val. Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejuje (Vilniaus g. 41, Vilnius) – Arvydo Kašausko naujų tapybos darbų pristatymas. Paroda veiks iki spalio 10 d.

10 d., šeštadienį, 18 val. koncertų ciklas „Muzikos valanda Vilniaus universiteto Šv. Jonų bažnyčioje“ kviečia į perspektyvios jauniosios kartos vargonininkės Ingridės Gerikaitės koncertą. Koncerte skambės Georgo Biemo Preludas ir fuga C-dur, Johano Sebastiano Bacho Trio sonata c-moll, BWV 526, Mikalojaus Konstantino Čiurlionio Fuga b-moll, VL 345, Vidmantas Bartulio Choralas ir tokata „1750 m. liepos 17 d. vizija“, Fausto Latėno „Švytėjimas“ ir Petr Ebeno ištraukos iš ciklo „Jobas“ bei „Laudes“. Bilieto kaina – 15 Lt; moksleiviams, studentams, neįgaliesiems ir seniorams su pažymėjimais – 10 Lt. Informacija tel.: (8 617) 88017.

Réméjai:

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS RÉMIMO
FONDAS

KAUNO MIESTO
SAVIVALDYBĖ

„Nemuno“ saskaitos AB banke „Swedbank“:
LT 147300010002256121 – einamoji saskaita;
LT 097300010002230312 – biudžetinė saskaita;
LT 757300010034284035 – valiutinė saskaita.

Prenumeratos kaina mėnesiui — 9 Lt
Prenumerata priimama visuose pašto skyriuose,
internetu www.post.lt ir www.prenumerata.lt
arba redakcijoje

Nemunas ISSN 0134-3149

Leidžiamas nuo 1967 m. balandžio mėn.
Išeina ketvirtadieniais

Gedimino g. 45, 44239 Kaunas
Telefonas ir faksas – (8-37) 322244
El. paštas: nemunasredakcija@gmail.com
Internetinis adresas: http://www.nemunas.net

Indeksas 0079
Steigėjas ir leidėjas – Lietuvos rašytojų sąjunga
Steigimo liudijimas Nr. 405
Spausdino TAURAPOLIS
Tiražas 1000
Rankraščiu nerecenzuojame ir negražiname.

Vyriausasis redaktorius
Viktoras Rudžiškas – tel.: (8-37) 322244, (8-610) 67255
Referentė – Aurina Venislovaitė – tel. (8-37) 322244
Vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojas –
Donaldas Kajokas (KAUKO LAIPTAI) – tel. (8-37) 322251
Vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoja –
Gražina Viktorija Petrošienė (TILTAI) – tel.: (8-37) 322266
Naujienų redaktoriai: Audronė Meškauskaitė – tel. (8-37) 322251, (8-615) 24983 Andrius Jakuciūnas – tel. (8-611) 98945, el. paštas: jakuciunas@gmail.com
Apžvalgininkai, literatūra – Aušra Kaziliūnaitė; fotografija – Romualdas Rakauskas; muzika – Eugenija Žakienė; kinas – Gediminas Jankauskas; teatras – Gediminas Jankus.
Fotografas: Zenonas Baltrušis.
Stilištė – Lina Navickaitė – tel. (8-37) 322251
Maketuotojas – Juozas Pužauskas – tel. (8-656) 38529
Buhalterė – Irena Kavaliauskienė – tel. (8-37) 322235, (8-656) 41705

Kauno karuselė

Festivalis „Suklegos“ jau 12-ajį kartą surinks klegančius iš kitų kraštų atvyksiantius ir vietinius atlikėjus praleisti keletą dienų po vienu stogu ir pasidalyti požiūriais i savą ir kitų šalių folklorą. Rugsėjo 22–23 d. Kauno etninės veiklos klubo organizatoriai pristatys margą programą, kurioje pinsis tradicinė muzika su šiuolaikiniu atlikėju eksperimentais. Ypač daug dėmesio siemet skiriama keltų muzikai. Ji paplitusi pasaulyje, įvairių šalių atlikėjai keltų melodijas jungia savo krašto tradicinę muziką. Todėl rugsėjo 22 d. 16.00 val. Povilo Stulgos lietuvių tautinės muzikos instrumentų muziejuje vyks Waldemaro Szczyglio iš Lenkijos paskaita-pristatymas apie keltiškas fleitas.

Rugsėjo 22 d. 18 val. organizato-

rų kvečia i Kauno rysių istorijos muziejaus salę, kurioje audringai skambės jaunimo atliekamos programos. Tradicinę lietuvių muziką pri- statys labai energingas ir linksmas folkloro kolektyvas iš Vilniaus „Spiecius“. Jo klausydamiesi pakėsite po- žiūri, kad lietuvių muzika niūri ir nuo- bodi. Tradicinės daugiabalsės dainos ir audringi šokiai sujaudins kiekvie- ną, kurio gylsmis teka nors truputis lietuviško kraugo. Naujas eksperi- mentas – sutartinių giedotojų grupės „Kaduo“ atliekamų sutartinių ir Rai- mondo Binkausko gongo susiliejimų i vieną gausmą. Dešimtmetį gy- vuojantiesi kolektyvas iš Varėnos „Kukumbalis“ sieja etnię lietuvių kultūrą, dainuojamąja poeziją bei fol- kloro interpretacijas. Jauna, bet labai sparčiai auganti grupė „Mindrauja“ dažnai dalyvauja festivalyje „Ménou Juodaragis“. Visų merginų širdyse glūdinčios laumės stengsis užliūlioti savo dainomis ir įtraukus i dainų eže-

rus ir upes, o grupės vaikinai, kurių dūsiose šokinėja velniai, padarys viską, kad jų atliekamai muzikai ne- liktume abejingi. Nuolatiniai „Sukle- gų“ festivalio dalyviai – Ukmurgės ir Pasvalio dambrelininkai. Žinoma, vi- sa Kauno jaunimo grupei armija – „Devyni“, „Ale va“, „Lygudė“ – verčia didžiuotis Lietuvos jaunimui, kuris sugeba pakelti žiūrovus nuo suolių.

Rugsėjo 23 d. 18.00 val. žiūro- vui vėl bus kvečiamai i Ryšių mu- ziejaus salę, kurioje vyks baigiamasis festivalio koncertas. „Marga mu- zika“ – tai jungtinis žinomų muzi- kantu projektas, bus grojama įvairių tautų folklorinė muzika, „apvilkta“ netradiciniu instrumentu skambesiui. „Saulės brolių“ atliekamos ugnin- gos keltiškos melodijos, nuo lėčiau- sių arių iki kraujų kaitinančių dži- gų, nukels žiūrovus į spalvingą ir turtingą keltų muzikos pasaulį, kurį muzikantai margins arméniško du-

duko tembrais, indiško bansūrio lengvumu bei lietuviškos muzikos prieskoniais. Styginių kvartetas „Gangsta“ iš Estijos pristatys estiškas melodijas smuikui. Grupė „Stra- ysys“ iš Lenkijos – dar vienas kolektyvas, leisiantis susipažinti su airiu, škotų, bretonų muzikos interpreta- cijomis. Airoškai ir skandinaviškai fol- krokai i „Suklegas“ siemet atveš sve- ciai iš Ukrainos – grupė „Spiritual Seasons“. Turtinga instrumentuotė, puikūs balsai ir ukrainietiškas krau- jas susijungs i vieną šios grupės ték- me, kurių muzikantai žada papuošti ir tradiciniu ukrainietišku folkloru.

Vytauto Didžiojo menų galerijoje „101“ Užupio respublika pristato oficialų ir netiketą „101 Pingvinų Respublikos piliečio vizitą Laisvės alėjoje“. Iki rugsėjo 23 d. veiksiančios parodos organizatoriai skelbia: „Pingvinai pirmadienį atvyksta i

Kauną! Ir iškart išsidėsto išilgai jos širdies arterijos – Laisvės alėjos. Jie atvyksta stebeti pokyčių Meno fakulteto studentų sielose, jiems pra- dedant gilintis i meno istoriją ir šian- dieną. Jie turi savo pozūri i meną. Ir tas pozūris teisingas, nes mažybiškas ir nežymus. Pingvinų Respublikos jūs bergždžiai ieškote Antark- tidoje. Jie – reflektorių piliečiai, ma- ži reflektoriai, registravojantys unikalius virpesius tam tikroje teritorijoje, mūsų atveju – salyje 101 ir Kauno Laisvės alėjoje. Visi turi pasus, pri- pažintus daugumoje mūsų Galakti- kos valstybių. Užupio respublika, ži- nome megakultūrą globėja ir puo- selėtoja, šiuo atveju vaidina diplo- matijos senbuvės vaidmenį, pan- šiai kaip Butano vizų kreipiamasi i Indijos atstovybes. Trečią šalį vai- dins Laisvės alėja – paslaptingas, lig šiol mažai pažistamas teritorinis vie- netas linkes virsti 101-tu.“

Parengė Audronė MEŠKAUSKAITĖ

„Nemunas“ rekomenduoja

Kitokio kino klube – „Kad ir kas benutiktu“

Gediminas JANKAUSKAS

Šiemet jau matėme JAV režisieriaus Woody Alleno komišką melodramą „Kai sutiks aukštą tamsiaplaukę“. Dabar ekranuose pasirodė naujausias jo darbas „Vidurnaktis Paryžiuje“, o Kitokio kino klubas po vasaros atostogų, ant- radieni, rugsėjo 13 d., kvečia pažiūrėti „Man- hatano neurotiku“ dažnai vadinamo režisieriaus komedią „Kad ir kas benutiktu“. Pasaulio ek- ranais šis filmas praslydo beveik nepastebėtas ir nesulaukė tokio rezonanso, kaip, pavyzdžiu, „Viki, Kristina, Barcelona“. Bet režisierius dėl to galvos nesuka ir seniai vadovaujasi jam svar- bia taisykle: „Jei mano filmai neneša pelno, vadinas, viskā darau gerai.“

W. Alleno filmai dažnai primena likimų kaleidoskopus, kuriuose mirgėte mirga garsių aktorių įkūnijami veidai ir vardai. „Kad ir kas benutiktu“ išskinta iš tokio iprasto konteksto. Cia ir pirmojo ryškumo žvaigždžių nėra, ir siu- žeto pasakojimo tempas lėtesnis. Gal todėl,

kad W. Allenas iš Europos, kurioje buvo su- kurti net keturi filmai, vėl grįžo į savo mylimą Manhattaną.

Pragrinėjus naujojo filmo herojus Borisas Jelnikovas – buvęs atominės fizikos specialistas. Kažkada jis nominuotas Nobelio premijai, tačiau dabar Borisas – paprasciausias pensininkas. Vieną rytą pabudės vyras supranta, kad neišvengiamai ateis diena, kai teks atsisveikinti su šia ašaru pakalne. Todėl nusprenžia nešvaisytty laiko įgrisusio gyvenimo smulkmenoms, bet sutelkti jėgas į svarbiausius dalykus. Jis palieka savo žmoną, prabangius namus prestižinei Niujorko vietoje ir išsikrausto į daugiau- aukštį būstą, kad galėtų pasimėgauti bohemisko gyvenimo malonumais.

Antras svarbus siužeto posūkis bus susijęs su Boriso gyvenime staiga atsiradusia mergina, atvykusia iš tolimos provincijos užkariauti Niujorko. Pakvima gražia romantine istorija, kurią į komedijos lankas nuvairoja Borisoo na- mų slenkstį peržengę merginos giminaiciai.

Savaitgalis prie televizoriaus

Pasaulis yra didelis, o išsigelbėjimas visada slypi už kampo

Gediminas JANKAUSKAS

„Banas Huras“, „Kleopatra“ ir „Ro- mos imperijos žlugimas“.

„Trojos“ autoriai pasiryžę pada- rytį viską, kad šiuolaikiniams žiūro- vui svaigtų galva nuo beribių pan- ramų, grandiozinių karinių batalijų, klastingu intrigu ir visas kliūtis nu- galinčios meilės. Tokios, dėl kurios karta kyla karai, o juose mirtin- giems žmonėms kovoti ir nugalėti padeda Olimpo dievai. Taip atsiki- po apie 1260 m. prieš Kristą, kai ka- ralaitis Paris, padedamas deivės Af- roditės, pagrobė Spartos valdovo Menelajaus gražuolę žmoną Eleną. Prasidėjo dešimt metų trukęs Trojos karas. Apginti Menelajaus vyrišką garbę padeda jo brolis galingas Mi- kėnų valdovas Agamemnonas ir nar- sumu pagarsėjęs Elados didvyris Achilas. Net vyriausias Olimpo die- vas Dzeusas nelieka abejingas tokiai titanų kovai.

Titanų kovai prilygsta ir tai, ką matysime garsaus JAV aktoriaus George’o Clooney režisuotoje dra- moje „Labanakti ir sėkmės“ (penktadienis, 23.40 val., Lietuvos ryto TV). Šia- me režisieriaus Jasono Reitmano filme jis vaidina krizės laikotarpio atsiradusios profesijos atstovą Rajeną Binhemą, kurį bendradarbiai juokais vaidina Likvidatoriumi. Nes Rajenas, tarsi koks komivoja- žierius, nuolat keliauja iš vieno miesto į kitą, kad *tete-a-tete* praneš- tu atleidžiamieiams darbuotojams apie juos ištikusią nelaimę.

komunizmo idėjas ir privertė ry- kiausius politikos bei meno atsto- vus liudyti specialioje senato ko- misijoje ir skusti savo kolegas.

„Labanakti ir sėkmės“, – tokiai žodžiai savo dokumentinio TV šou laidą tuomet baigdavo garsus CBS naujienų žurnalistas Edvardas Merou, tapęs ryškiai šeštojo dešimtmečio amerikietiškos realybės figūra. Jis pagarsėjo tvirta nuostata demaskuoti neteisybę nesileidžiant į jokius kompromisus. Nenuostabu, kad būtent šis žurnalistas politinės paranojos metu nepabūgo pasiprie- šinti visuotiniam ažiotažui. Nepai- sydamas išdaviko etiketės jis ryžo- si pasikvesti Makartį akistaton su placiąja auditorija ir nuplēsti jo veidmainišką kaukę.

George’o Clooney matysime ir romantinėje dramoje „Viskas ore!“ (šeštadienis, 22.30 val., TV3). Šia- me režisieriaus Jasono Reitmano filme jis vaidina krizės laikotarpio atsiradusios profesijos atstovą Rajeną Binhemą, kurį bendradarbiai juokais vaidina Likvidatoriumi. Nes Rajenas, tarsi koks komivoja- žierius, nuolat keliauja iš vieno miesto į kitą, kad *tete-a-tete* praneš- tu atleidžiamieiams darbuotojams apie juos ištikusią nelaimę.

Ši kebli misija reikalauja gerų

psychologo savybių. Mat kartu su atleidimo faktu konstatavimu šoko ištiktam nelaimėliui būtina įteigti mintį, kad ši permaina jam išeis vien į naują. Reikia tik patikėti savo jė- gomis, nepasiduoti apatijai ir entu- ziastingai sturmuoji naujas gyve- nimo viršukalnes.

Filme „Saugant reputaciją“ (šeštadienis, 0.20 val., LNK) kinė Vilhelmina Pang gyvena Manhatane ir bando daryti medikės karjerą. Jos motina nežino, kad Vilhelmina yra lesbietė, ir bando surasti jai jau- nikį. Mergina neatsisako susitiki- nėti su vaikinu, tačiau paniškai bi- jo kokių nors įspareigojimų. Jai at- rodo, kad vedybos sugriaudut jos karjeros planus ir gyvenimą.

Minint dešimtasiąs rugsejo vie- nuolikos tragedijos metines bus bus rodomi ir du šiuos įvykius prime- nantys filmai. Holivudo veterano Oliverio Stones'o „Pasaulio preky- bos centre“ heroju akimis išvysime ir šokiruojančius teroristų atakos kadrus, bet daugiausia dėmesio bus skirta dviem pareigūnams, kurie pirmieji puolė gelbėti žmones ir patys buvo gyvi palaidoti po dangoraižių griuvėsių. Cia seržantas Džonas Makloulinas ir karininkas Viljamas Chimenas praleido dyvliką valan- du, bet buvo išgelbėti.

„93-iojo reiso“ (sekmadienis, 21.50 val., LNK) autoriai primena ne tik apie tai, kad rugsejo vienuoliką teroristai du lėktuvus nukreipė į Pasaulio prekybos centro dangoraižius, o trečiasias taranavo vieną Pentagono pastato sieną. Tą dieną buvo užgrobtas dar vienas lėktuvas, skridęs iš Bostono į San Franciską. Panašu, kad pagrobėjai ji ketino nukreipti į JAV preziden- turą ar Kapitolijų, bet lėktuvas nukrito Pensilvanijos valstijoje, nes piktadarių scenariju sujaukė keleivai, išdrisę pasipriešinti užpuoli- kams.

Gero kino panoramą pabaigs fil- mas „Pasaulis yra didelis ir išsi- gelbėjimas slypi už kampo“ (sek- madienis, 23.00 val., LTV). Dide- liu rezonanso Europos knygų rinkoje sulaukusio rašytojo Iljos Tro- janovo autobiografinio romano ekrani- zacija – savotiška filosofinė parabolė apie šiuolaikinio Odisejo klajones. Filmo stilistikoje aidi Emiro Kusturicos tragikomiskų para- doksu dvasia, kuria dar labiau pa- brėžia šio režisieriaus darbuose daž- nai matytas aktorius Mikis Mano- lovičius. Jo vaidinamas mitologinio pirmtako palikuonis Aleksas paliko gimtąją Bulgariją ir pasilei- do į ilgą bei pavojingą kelionę.